

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre ..... 24 korona
 Egy hónapra ..... 3 korona

VIDEKEN:
 Egy évre ..... 28 korona
 Egy hónapra ..... 3 k. 40 f.

ERŐTÉSEK

Aradon ..... 20 f.
 Másutt ..... 15 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában
 TELEFON-SZÁM: 551

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151

Arad, 1907.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBEN JÓZSEF.

Péntek, október 11.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezérolk: A nagy nap végén.
- Az első nap.
- Asztalos Sándor fia Aradon.
- A király beteg.
- Betörés székéren.
- Október 10-ike Aradon.
- Keshegyig.
- Ajándékok mindenáron!
- A vízvezeték megváltása.
- Tárca: Apróságok a nőkről.

A nagy nap végén.

Arad, október 10.

Egy közepesen sikerült május elsejénél nem volt sokkal több a kritikus nap, a vörösre festett csütörtök. A munkaszünetelés nem bénított, a fölvonulások nagyobbak nem voltak s a hangulat nem volt izgatottabb. Még a szeszélyes őszi időjárás is egészen május elsejéhez simult; és mért ne lehetne egy esztendőben két május.

Igy is jelentős, impozáns volt: de nem az, aminek tervezték. Mert május elsejét már megszokták, törvényesítették volna. Október tizedikének pedig azt a rendkívül kellett volna kifejezni, amelynek imponáló erejében megfélemlítés legyen. A néma forradalom, a hogy elkeresztelték, az arányaival nem tudott megdöbbenést, határaival pedig tekintélyt szerezni. Hiányzott belőle az új, a meglepő, a minnek ezt a Magyarországon még meg nem esett dolgot várták. S ha előbbre is vitte az általános választói jogot, méreteiben alig lehetne ezt a haladást kifejezésre juttatni.

Lehet, hogy ezt a hitet főként a mi közvetlen tapasztalásaink, a magunk hangulatai erősítik bennünk. Aradon a munkabeszüntetés egyáltalán nem adott izletet az általános sztrájk zavaraiából, kényelmetlenségéből. Akik néhány esztendeje Velencében jártak és részesei voltak az általános sztrájk hatásának, a mai napban csakugyan nem ismertek amannak a testvéreire, vagy csak rokonára. A vendéglők és kávéházak dolgoztak, a kereskedelmi üzletek árultak, a mészárosok kiszolgáltak, a borbélyok nyírtak és borotváltak, a fuvarozók nem zavartatták magukat, a világitás, vízvezeték körül nem volt hiány, — szóval ép azoknál az üzemeknél, a melyek megbénulását legjobban megérezte volna a közforgalom, vagy mondjuk: „a polgári gyomor és kényelem”, elzártan maradtak a munkabeszüntetésről.

De ugyanilyen híreket jelentenek a fővárosból. Ott a munkabeszüntetés nagyobb mérvű volt s a hatását fokozta, hogy az éttermeket, kávéházakat s az üzletek egy részét be tudta vonni: de a rendes élet tulságos megszibbadásáról ott se szereztek tudomást.

Valahogy félre ne értsenek bennünket, a mikor ezeket a tapasztalásokat följegyezzük. Se a kicsinylő, kárörvendő újongás nincs a szándékunkban, se pedig a szemrehányás. Ha a szociáldemokraták maguk igyekeztek azon, hogy az általános munkabeszüntetés a közönségre minél kevesebb kellemetlenséget hártson, akkor ez a szándékuk föltétlenül dicséretes volt. Az pedig aligha jut valakinek eszébe, hogy szocialistább igyekeztek lenni náluk és azt vegye tőlük rossz néven, hogy, a

mennyiben hatalmukban állott, a politikai munkabeszüntetést nem tették durvábbá, kellemetlenebbé.

Hanem arról győzhette meg őket a mai nap, hogy az ilyen kísérleteknek, akár erőpróbának, akár sereg-számlálásnak, akár néma-forradalomnak nevezzük, sok értelme nincsen. Tolsztoj a *Háboru és békeben* az oktalan embereket a gyerekekhez hasonlította, a ki a padlót veri meg, a miért elesett és megütötte magát. Ugy tetszik nekünk is, hogy a szociáldemokraták is a padlót, a közönséget akarták megütni, a miért a parlamentre haragszanak. Még jó, hogy ez az ütés nem volt fájdalmas, különben a közönséget is a választói jog ellen hangolhatta volna. A parlament ellen a választásokon, a politikai agitáció terén kell küzdeni s nem úgy, hogy a közérdek szisszenjen föl belé. A mellett az egynapos próba-sztrájk nem lehet biztos mértéke annak, hogy egy igazi általános sztrájk eredményre vezethet e, vagy sem. A szervezet vasfegyelmé alatt álló munkások között is vannak, a kik egy napos munkabért áldoznak a jogokért, különösen, ha ezzel az alkalmaztatásukat nem veszélyeztetik, de akik talán egy bizonytalan idejű és kiszámíthatlan eshetőségű általános sztrájktól mégis visszarettenének. Viszont lehetnek lelkek, akik elhatározását csakis a döntő küzdelem ragadja meg s a tüntetésekre hidegvérűek maradnának.

Mindez azonban távolról se jelenti azt, hogy az általános választói jog ma már kevésbé lenne megvalósítandó, mint tegnap. Igen szerencsétlenül gondolkodnának a parlament léhája, ha azok után, hogy a

Apróságok a nőkről.

Néhány napja érdekes tanulmány jelent meg Németországban a női bűnösökről. Amerikában a nőhiányról és a férfibőségéről, Ausztriában a nő elfecsérelt gazdasági és kulturális erőiről. Az egész terjedelmükben unalmas, kivonatukban érdekesítő tanulmányokat itt találja összegyűjtve az olvasó.

S. P. Altmann, a híres német statisztikus érdekes tanulmányt írt arról a nagyjelentőségű kérdéstről, hogy a nemek miként oszlanak meg a bűnösök világában. Altmann is úgy találja, hogy a férfibűnösök száma aránytalanul nagyobb s ez Európa minden országára vonatkozik. Így például Franciaországban 16, Ausztriában 15, Németországban 18, Angliában, ahol a nők iszákosága nagyobb mint a férfiaké, 21 nő esik száz férfibűnösre. Azok a bűnök, amelyeket nők gyakrabban követnek el, mint a férfiak, olyan ritkák, hogy számuk nem is jöhet tekintetbe. Különösen gyakoriak a nőknél a vagyon ellen elkövetett bűntettek, amiből arra lehet következtetni, hogy a nő csak szükségéből tér le a tisztességes utról.

A hivatalban a nő különösen megbízható s például a német statisztikai hivatal kimutatása szerint német államhivatalokban egyetlen nőal-

kalmazott sem követett el visszaélést, ami annál feltűnőbb jelenség, miután Németországban a posta-, távirat- és vasuti hivatalokban tulajdonképpen női tisztviselők vannak. Érdekes elmentem van kor tekintetében is a férfi és a női bűnösök között. Férfiak 18—25 év között követik el a legtöbb bűnesetet, asszonyoknál a bűnmakszimum a 30—40 ik évekbe esik. A férfiaknál a bűnesetek száma kétszer annyi, mint a népesség növekedése, addig a nők által elkövetett bűnesetek száma csak husz százaléka a népesség emelkedésének. Mindebből kitűnik, hogy a női nem, bár egyre több részt vesz az ipari és kereskedelmi életben, nem hajlik annyira a bűnre, mint a férfi, de érdekes, hogy ez megváltozik, mielőtt a nő férjhez megy. A házasságban a nő inkább esik bűnbe, mint a férfi. Statisztikai adatok bebizonyítják, hogy a házasság a férfit nemesebbé teszi, emeli szemében az állam tekintélyét és a magántulajdon szentségét, általában szinte elriasztja a bűntől, amíg a nőt közelebb viszi hozzá. Hogy a házasságban a nők között aránytalanul több a bűnös, azt az asszony megnövekedett életgondjaira és egyéb okokra kell visszavezetni s ilyenek például a szomszédokkal való civódások, a kolcsónos becsületsértések, amelyeket főleg gyermekek idéznek elő. Véül megemlítendő még, hogy a női visszaesők száma csekélyebb.

Ha valami képes a nő szemében az új világ nimbuszát emelni, az nem más, mint az a körülmény, hogy a tengeren túl sokkal több a férfi, mint az asszony. Montana és Wyoming államban két férfi esik egy nőre, Alaskában pedig tizenegy férfi egy nőre. Feminista szemében az olyan furcsán hangzik: tizenegy férfi és egy asszony! Ott tehát kapkodják az asszonyt s a férfiak tolonganak érte s a nő válogathat a férfiak között tetszése szerint. Ennek azután az a következménye, hogy a nők korán jutnak jegyes- és asszonysorba. Az egyesült Államok nem egy vidékén már tizenöt éves korában férjhez megy a leány s gyakori eset az is, hogy 10—15 éves leánykakat jegyeznek el. Ezek ugyan a kivételek, de az tény, hogy az amerikai leányok átlagosan 15—20 év között kerülnek főkötő alá.

Nagyon tanulságos a nemzetgazdákra, hogy mi okozza Amerikában a férfibőséget. Tudjuk, hogy Amerika népességét születések és bevándorlások növelik. Férfiak és fiúk pedig aránytalanul nagyobb számban vándorolnak be Amerikába, mint nők és leányok. Az 1900-ik évben például 60 000-rel több férfi, mint asszony. Csoda-e, ha Amerika ma holnap a férjhezmenésre vágyakozó nők Eldorádója lesz.

Sok asszony erkölcsi erejének nagy részét külsőségekre fecsérelti el. Sanyargassák testüket,

mai tüntetés megfélemlítést elérni nem tudott, most föloldva éreznék magukat a választó-jog reformjának kötelezettsége alól. Igen, a parlamentnek vállalt kötelessége az általános választói jogot megcsinálni, amelylyel nem azért kell sietni, mert sürgetik, vagy nem sürgetik, hanem mert ettől várható az ország végleges nyugalma, rendezett állapota.

Justh Gyula, a képviselőház elnöke az előtte járt munkás-küldöttség előtt nyilatkozott a parlament ezen kötelességéről. A küldöttség fogadása erősen hasonlított a Kossuth Ferenc előtt lefolyt lipsicz járáshoz: a küldöttség tagjai indulatosan polemizáltak azzal, akinél deputációban jártak, ami Magyarországon legalább is szokatlan dolog. A házelnök azonban dícséretes módon nem vesztette el nyugodtságát és azt a méltóságot, amelylyel állásának tartozik. Justh válaszában annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy a képviselőház minden külső befolyás nélkül is megtalálja a módot, hogy az általános választó jog mielőtt megvalósuljon. Ennek őszinteségében a szociáldemokratáknak sincs okuk kétkedni. És ha ezt eredménynek tekintik, akkor nincs okuk a kedvetlenedésre. Igaz, hogy ezt minden valószínűség szerint a félig sikerült általános sztrájk nélkül is megkapták volna. De a kísérlet visszafelé nem sült el és annyit mindenesetre meg kellett érteni a halvány-vörös csütörtökből is, hogy a munkásság igenis akarja, sürgeti az általános választó-jogot. Bizonyára szívesen elismerik, ha a parlament azt mondja, hogy bennünket nem kell arra így unszolni; csak a parlament bizonyítsa be.

TÁVIRATOK.

Nagyhercegek utazása.

Bécs, okt. 10. Vladimir nagyherceg és Mária nagyhercegné, a kik e hó 8-ika óta inkognitóban Bécsben tartózkodtak, ma a román királyi pár látogatására Szinajába utaztak. Boris Vladimirovics nagyherceg tegnap Párisból ideérkezett.

szoros fűzőt vesznek magukra s hogy divatosan járjanak, a legválogatottabb kintásokat szenvedik el. Pedig már igazán itt volna az ideje, hogy a nők ezeket az elfecsérelt erőket észszerűbben, gazdaságosabb módon és okosabb dolgokra használják fel. A nő ne hanyagolja el külsejét, mert ezért kár volna, de annyit meg lehet kívánni tőle, hogy ne fordítsa minden erejét cicomázására. A nőnek van egyéb hivatása is, mint a fényezés. Egyáltalán a nő csak akkor vehet részt napjaink kulturharcában, ha eléggé elmélyedt lelkébe, mert ezt csak akkor fogja megérteni. Lelkében pedig örök szunnyadoznak, amelyeknek helyes alkalmazását meg kell tanulnia. Más ez egészen, mint a férfi lelke, más tulajdonságai vannak, ha nem is jelentéktelenebbek. A nőnél minden értéktelen, ami nem ment keresztül lelkén.

Sajnos, manapság még nagyon csekély vagy talán már nagyon csekély azoknak a nőknek a száma, akik szentelnek egy kis időt a lelküknek is. És mi az eredmény? A nő lelkében nagy üresség van s bizonyos elégtelenség tölti el. Fel nem használt, parlagon heverő erőt a télettség és henyeség karjaiba kergetik, kicsinyes, szűkkeblű lesz. Ezen csak úgy lehet segíteni, ha a kisleányokat hozzászoktatjuk az önálló gondolkodáshoz, mert nem a tudás teszi műveltté a lelkét, hanem az a mód, amelylyel a tudást a lélek feldolgozza.

Az első nap.

A képviselőház ülése.

A képviselőház ma délelőtt Justh Gyula elnökletével tartotta a nyári szünet utáni első ülést. Az ülés csupán a formalitásokra szorítkozott, amelyek közt leglényegesebb az első ülészak berekesztése és a második ülészak megnyitása volt.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, október 10

A folyosó ablakain ragyogó kékben ömlik be a napfény. Itt van mindenki: vidám, derült, mosolygós arcok mindenfelé. A hosszú vakáció után örömmel üdvözlük egymást a képviselők, a mamelukok és frondőrök, a megszelídült tigrisek és a tigriskedő bárányok. Justh Gyulának ragyog a szeme az örömtől. Telt ház, egészen telt ház! Egy színházdirektornak nem lehet nagyobb öröme a telt ház miatt, mint neki. És a folyosón felhangzik a közismert szólásmód:

— Hogy vagy, kegyelmes uram?

A miniszterek is mosolyognak. Ugy látszik, ragadós ez a csendes derű. Jön Wekerle, hozván az ismeretes Wekerle-mosolyt, amely ma holnap népszerűbb lesz a szifinx mosolyánál is. Becsoszog D. rányi. Fekete pápaszem a att joviális, barátságos mosolygás: istenem, ez lenne az a kegyetlen munkásnyuzó, a derestörvény megalkotója? Belejt Apponyi is, a pap-képviselők mindjárt körül is veszik, mert ő az, aki szereti a papokat és előnyös kongruácskát akar nekik biztosítani. Jön később Kossuth, fűrgén, mintha nem is hallott volna a köszvényhez címzett betegségről. Piros az arca, csupa egészség-embernek látszik, holottan a pirosságot csak némi mesterséges eljárás juttatta az arcára. Mosolyogva bólogat jobbra balra, köszöni a riadó éljeneket, amelyeket azért kap, mert kiegyezést kötött becsületszóra.

Szóval mosolygós nap van. Mintha az utcán nem is tolongának a munkások ezrei, jogért és kenyérért ordítván, mintha a nyomoruság tanyáiról nem ömlött volna az utcára a szegénység illata, mintha nem is volna izzó a levegő, mintha nem is csapódott volna át a fővárosban egy csendes forradalom fojtó lehellete. Nem kell félni, gondolják a honatyák, Andrássy Ducit kemény gyerek és Boda az ő prófétája. Az utcán katonaság cirkál, a parlament előtti téren több a rendőr, mint a csillag az égen, egész nyugodtan lehet tehát mosolyogni. Csupán Mezőfi Vilmos jár kel borus arccal, afelől morfondirozván, hogy miért nem nevettek, miért voltak sáppadtak ezek az emberek tavaly, amikor a parlament előtt morajlott, rugott, követelt a tömeg? Ezen morfondirozás közben eszébe ötlük, hogy az alkalom igen méltó egy sürgős interpellációra. Be is jegyzi: Hajlandó-e a nagyméltóságú belügyminiszter ur intézkedni, hogy a kormány elvállalt kötelezettségének megfelelőleg megadja az általános választó-jogot? A titkosat. A községenkéntit.

A nagy mosolygásban észre sem vették, hogy Justh Gyula eltűnt az elnöki szobában. Alig-alig vették észre azt is, hogy néhány elég jól öltözött ember ment be a fentemlített szobába. Akik mégis észrevették, csodálkozva megdögték:

— Nini, a szocik! Nincs is olyan veszedelmes formájuk!

A szocik azonban el is távoztak, Justh Gyula is kijött a szobájából, kissé felhevülten, kissé ingerülten, de a mosolygós hangulat tovább tartott. Az ülés is megnyitott, az éljenzések is elmúltak, a honatyák azonban makacsul és szigorúan mosolyogtak tovább.

— Sürgős-e a Mezőfi képviselő ur interpellációja? — kérdezte az elnök.

— Ugyan, már hogy lenne sürgős? — mosolyogtak a többiek. Azért, amiért egy kicsit tüntetnek az utcán? Nekünk ugyan nem sürgős!

Jön továbbá egy legfelsőbb kézirat. Nagy György félreuzza a száját. Éljenzés hallatszik. Csak a nemzetiségi padokról röpül el valami kellemetlen kérdés Fabricius ezredesről, meg három szuronyos bakáról. Egyébként folytatódik a mosolygás, egész az ülés végéig, ami elvégre érhető is. Mert igazán örömteljes esemény, hogy megkezdődött a munka, minek folytán az ember fent lakhatik Pesten és elmeget az orfeumba, ahol igen kellemes nők találhatók...

Az ülésről alábbi tudósításunk számol be:

Justh Gyula pont tizenkét órakor nyitja meg az ülést. Jelen vannak a kormány összes tagjai. Justh Gyulát és Kossuth Ferencet lelkesen éljenzik.

Justh Gyula a nyári szünet után szíve egész melegevel üdvözlöi a Házat és isten áldását kéri ama nagy és fontos munkára, amely a parlamentre vár. Bejelenti, hogy Mezőfi Vilmos sürgős interpellációt jelentett be nála az általános választói jog dolgában. (Nagy zaj. Közbeszólások: Nem kell.)

Hoffmann Ottó: Abcug!

Batthyány Tivadar: gróf Ugy is megcsináljuk!

Elnök: A sürgősséget nem láttam fenforogni, mire a képviselő ur azt kérte, hogy a kérdésben a Ház döntsön. Elrendeli, óriási zajban a szavazást.

A horvátok felállnak és elvonulnak, mert ebben a kérdésben nincs szavazati joguk.

A nagy többség elveti a sürgősséget. A sürgősség mellett a nemzetiségiak, a demokraták és Sándor Pál szavaznak.

Elnök kijelenti, hogy a Ház nem ad engedelmet a sürgős interpellációra. (Nagy zaj.)

Wekerle Sándor miniszterelnök bejelenti, hogy királyi kézirat érkezett a jelen ülésnek bezárásáról és az új megnyitásáról. (Éljenzés.) Kéri, hogy ezt a Ház legközelebbi ülésén tudomásul venni méltóztassék.

Elnök: Más tárgy nem lévén, következik a legközelebbi ülés napirendjének megállapítása. Javasolom, hogy a miniszterelnök ur indítványa szerint a Ház holnap, pénteken déli tizenkét órakor tartson ülést.

A javaslatot elfogadják, mire az ülés véget ér.

Asztalos Sándor fia Aradon.

Hol vannak a hős hamvai?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 10.

A február 8-iki utcai harc hőseinek, Asztalos Sándornak fia ma este Aradra érkezett s két napig itt is marad. Az érdekes vendég Aradra jövetelének különös oka van: Asztalos Emil ugyanis még mindig magyar állampolgár, mivel Asztalos Sándor is és neje is gondoskodott róla, hogy az állampolgárság 10 évenként meghosszabbíttassék. Asztalos Emil most Konstantinápolyba készül s mivel utlevélre van szüksége, Magyarországon kell ezt kérnie. Ez az ügy hozta Aradra a szabadsághős fiát, aki tegnap levélileg értesítette Pless Hermannt, az Asztalos család régi barátját és az Asztalos kultusz egyik leghivebb ápolóját, hogy ma Aradra érkeik.

Asztalos Emil egészen fiatal, eleven temperamentumu ember. Arcán hatalmas sebhely húzódik végig. Waldsbeckből, Hamburg mellett levő tartózkodási helyéről jött Aradra. Élénken érdeklődik Arad története s a szabadságharc eseményei felől s noha csak németül beszél, mégis magyarnak vallja magát. Az érdekes vendég két napig marad Aradon. Szombat

este az Asztalos Sándor társaság társas összejövetelt rendez a ritka vendég tiszteletére a színházi sörcsarnokban.

Az *Aradi Közlöny* egyik munkatársa felkereste ma este Asztalos Emilt és kérdést intézett hozzá atyja hamvainak hollétére vonatkozólag. Asztalos Emil a kérdésre azt a választ adta, hogy atyja hamvainak feltalálására egyetlen támaszpontjuk van a kutatóknak: az, hogy Asztalos Sándor koponyáján golyó által okozott lyuknak kell lenni. Az ő véleménye az, hogy ilyen gyenge adat alapján lehetetlen a genfi temető sirkertjében, ahol az eddigi kutatások folytak, a holttest maradványait megtalálni.

Asztalos Emil különben alaposan tájékozva van azokkal az aradi eseményekkel, amelyek apja személyével összefüggenek. Azokat az aradi lapokat, melyekben az Asztalos kultuszról bármily formában is szó esik, elküldeti magának s az illető közleményeket lefordíttatja. Valóságos elragadtatással nyilatkozik az aradi sajtóról.

A sz. badsághős fia, noha, mint említettük, csak németül beszél, családi nevét egész magyarosan ejti ki s lelkesedéssel, tüzesen beszél a szabadságharc eseményeiről.

Betörés szekéren.

Megrabolt borossebesi kereskedő.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, október 10.

Vakmerő betörés történt ma éjjel Borossebesen. Megint a cigányok garázdálkodtak. Az éjszaka leple alatt egy egész cigánykaraván betört egy borossebesi nagykereskedő üzletébe és onnan nagyobb értékű árut rabolt el. A betörésről következő tudósításnak számol be részletesen:

A borossebesi éjjeli őr éppen az éjfélbeli bölcs tanácsokkal látta el a község lakosságát és nagy léptekkel haladt a község alsó vége felé, mikor egy egylovas kocsi állt meg a főtéren, Steiner Samu nagykereskedő boltja előtt. A kocsi utasai, a cigányok leszálltak, egyikük őrszemnek a kocsin maradt, a többiek pedig munkához láttak.

A boltajtó erős zárával nem bírtak, hiába próbálták fölfeszíteni. Hosszas, sikertelen kísérletezés után az egyik kirakatot próbálták feltörni. Ez sikerült is és a cigányok néhány perc múlva benn voltak az üzlethelyiségben.

Ott már jól ismerték a járást, két nappal ezelőtt voltak ott bevásárolni kémszemlén. Akkor mindent apróra megjegyeztek, tudták, mi hol van és most is egyenesen a pénztár felé tartottak. Gyakorlottságukkal egykettőre feltörték a pénztárt, de bizonyára kellemetlen érzések közt vették észre, hogy a kasszában nem volt pénz.

A kudarc nem kedvetlenítette el őket. Pénz helyett nagy csomó árut szedtek össze, hogy magukkal vigyék.

A „munkát“ hirtelen revolverlövésnek zaja akasztotta meg. A cigányok olyan lármával dolgoztak, hogy az üzlete mellett lakó tulajdonos felébredt és hogy a betörőkre rájesszen, néhányszor a levegőbe lőtt. A lövészek célját is érték; a cigányok kocsijukra dobálták a rabolt árut és elváltak.

A lövészek zajára felriadt a község egy része. Sokan az utcára rohantak és amikor látták, hogy mi történt, a betörők üldözésére szedtek.

A cigányok az üldözéstől való félelmükben az uton eldobálták az árut. Ez lett a vesztük, az áruk elárulták menekülésük irányát és e nyomon haladva a csendőrség ma dél után *letartóztatta őket*. A betörőket holnap kísérik be az aradi ügyészség fogházába.

A király beteg.

Nem szabad beszélnie.

Katharrus és reuma.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, október 10

Bécsből riasztó hirt hoz a táviró. A király beteg. Hivatalosan ugyan úgy tünetik fel a dolgot, mintha a király gyengélkedése teljesen jelentéktelen és hamarosan muló lenne, de bármily szép is az aggodalmak eloszlatását célzó szépitgetés, a sorok között határozottan megállapítható, hogy a király gyengélkedése komoly jellegű. Az orvosok megtiltották az uralkodónak, hogy álljon, vagy beszéljen, mivel a reumán kívül katharrus is kínozza a királyt.

Bécsből jelentik:

A Neue Freie Presse jelenti: Ő felsége még mindig a schönbrunni kastélyban tartózkodik. Katarrusa még mindig nem múlt el és szükségessé teszi, hogy az uralkodó kimélje magát. Ismeretes, hogy tegnap délután 3 órakor szándékozott őfelsége Wekerle miniszterelnököt kihallgatáson fogadni. Amint ma este a városban elterjedt annak a híre, hogy ő felsége lemondott erről a kihallgatásról, egyrészt újabb politikai nehézségeket emlegettek, másrészt attól tartottak, hogy e fontos audienciának elmaradása ő felsége állapotának rosszabbodásával van összefüggésben. Szerencsére ezek a híresztelések nem bizonyultak valóknak. Az audiencia elmaradásának oka az, hogy az uralkodó kerülni kénytelen a fárasztó beszédet. Állapota egyébként egyáltalán nem rosszabb, sőt az orvosi vélemény szerint javult.

Illetékes helyről ezen kommuniké kiegészítéseképpen a N. Fr. Pr. munkatársával a következőket közölték: A szeptember utolsó hetében főnnállott hülési inl diszpozíciók folyamányaképpen ő felségénéi nátha és rekedtség, valamint köhögésinger lépett fel. Magasrangu vendégei iránti tekintetből ő felsége a már akkor ajánlott pihenést és kimélést nem tartotta be és nehezen tudták rábírní arra, hogy elhatározza magát, hogy a *Vladimir* főherceg elutazása után minden hosszas beszéddel és állással egybekötött tevékenységet abbahagyjon, különösen pedig egyáltalán ne adjon általános kihallgatásokat. A megszokott rend megzavarásában és az ennek folytán beállott szubjektív kedvetlenségben ő felsége inkább általános fáradtságot érzett. A katarrális állapotnak, a melynek *az utóbbi időben többször volt kitéve*, éppen annyira nem tulajdonított fontosságot, mint a reumatikus affekciónak. Csak a pihenés szüksége bírta rá ő felségét, hogy az orvosok tanácsára hallgasson és kimélje magát. Mikor vendégeitől az uralkodó elbucszott, Schönbrunnba hajtattott és már akkor közhírré tették, hogy ő felsége abból a célból, hogy bizonyos ideig pihenjen, további intézkedésig Schönbrunnban marad és nem ad általános kihallgatásokat. A legközelebbi

és az erre következő kihallgatást mondták le, a mi magában már arra vall, hogy körülbelül tíz napos pihenésről van szó.

Az uralkodó legközelebbi környezetében, így különösen az uralkodó család körében azt remélték, hogy sikerülni fog még szakadatlan jobbulás esetén is rábírní az uralkodót arra, hogy hosszabb ideig kimélje magát és így a visszaesés veszedelmétől ne kelljen tartani. A folyó kormányzati ügyeket ő felsége Schönbrunnban is el tudta intézni. *Hosszabb beszédétől továbbra is eltiltották*. Andrassy gróf magyar miniszter tegnapi kihallgatása után a megéröltető beszéd következtében *köhögési inger jelentkezett*. A kihallgatás után ő felsége fáradtnak érezte magát. Ez bírta rá arra, hogy orvosainak újabb sürgetésére közölje a magyar miniszterelnökkel, hogy nem fogadhatja őt. Ez az intézkedés azonban nem jelenti ő felsége állapotának rosszabbodását.

Az uralkodó ma is hallgatott meg jelentéseket és fogadott néhány személyiséget, így Aehrenthal báró, a császári ház és a külügyek minisztere, Schiessl lovag, a kabinetiroda igazgatója és Bolfras báró tábornagy, főhadsegéd, őfelsége katonai irodájának főnöke tettek jelentéseket a felségnek, amelyeket a felség vagy *teljesen hallgatólágg* vett tudomásul vagy a melyeknél nem volt kénytelen hosszabb ideig összefüggően beszélni, amit azonban Wekerle kihallgatása alkalmával nem kerülhetett volna el. Ebből tehát éppen annyira nem lehet őfelsége állapotának rosszabbodására következtetni, mint abból, hogy a spanyol királyi pár tiszteletére rendezett udvari ünnepeken őfelsége kevesebb részt fog venni, mint a hogy tervezve volt. Természetes, hogy őfelsége környezete addig, amíg a fennálló katarus el nem mulik, arra törekszik, hogy káros befolyásokkal szemben és különösen a változó őszi időjárás veszélyeivel szemben szükségesnek mutakozó elővigyázati intézkedéseket minden körülmények között betartsa.

Október 10-ike Aradon.

A letartóztatott szónok.

Katonaság a városházán.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, október 10.

Valami nem mindennapit, valami különöset várt a város közönsége a mai vörös csütörtöktől. A munkásság előkészületei után itélve érdekes külső képeket vártak: nagyobb szabásu tünetést, rendőrök, katonaság kivonulását, szóval olyas valamit, ami emlékezetessé teszi a mai napot. De mindez elmaradt, az utca képe szürke, hétköznapi jelleget mutatott, az üzleti élet épugy folyt, mint máskor és nyitva voltak a kávéházak is és a törzsvendégek kényelmesen szürcsölhették a kávé, azzal a csekély külömbsséggel, hogy friss, ropogós sütemény helyett kénytelenek voltak száraz zsömlét fogyasztani, no meg tegnapi ujságot. Ettől eltekintve azonban a „burzsoá“ épugy érezte magát, mint más szürke hétköznapiakon. Még az esti korzó sem vesztett semmit rendes színéből, nyüzsgő, eleven volt mint máskor és ha szó is esett az általános titkos választásról, ezt leginkább a hölgyekre értették.

(Letartóztatott szociálista vezér.)

Szóval Arad közönsége nem igen érezte meg a vörös csütörtök hatását, ami azonban mit sem von le a munkások mai tüntetésének értékéből. Október 10-ikének előszöke már a tegnap reggeli órákban fujdogált. Az aradi szociáldemokratákat egy tegnapi incidens annyira elkésztette, hogy felháborodásuknak tüntetés alakjában akartak kifejezést adni. Tegnap délelőtt vörösrőpcedulák jelentek meg, amelyek erős szavakban szólították a munkásokat tüntetésre. Ennek oka egy civtársuknak, Szilágyi Kiss Istvánnak letartóztatása volt. Szilágyi a nagyváradi törvényszék megkeresésére tartóztatatta le tegnap hajnalban az aradi rendőrség és nyomban Nagyváradra szállította, ahol reggel kilenc órára volt kitűzve egy tárgyalása. A szociálisták Szilágyi letartóztatása és Nagyváradra szállítása abba a tévhitbe ejtette, hogy a rendőrség ilyen módon akarja megakadályozni az október 10-iki népgyűlést, amelynek szónokául Szilágyi volt kijelölve. Ez a tévhit okozta, hogy a munkások szerdán este a vasúti állomásnál tüntetést akartak rendezni. A tüntetés azonban elmaradt, mert a munkások időközben belátták, hogy a rendőrség csupán a nagyváradi törvényszék utasítására cselekedett és nem volt szándékában a tervezett népgyűlést megakadályozni. Greén Nándor helyettes főkapitány délután magához kérte a szociálisták vezetőit és tudtukra adta, hogy az október 10-iki felvonulás és népgyűlés megtartása ellen nincs kifogása, miután a rendőrség garanciát vállalt a rend fentartásáért. A főkapitány a szociálista vezetőket azzal a figyelmeztetéssel bocsátotta el, hogy az esetben, ha rendzavarás történnék, nemcsak a rendzavarókat, hanem őket is felelősségre fogja vonni. A főkapitánynak ez a határozata meggyugvást keltett a szociálisták között, akik azután lemondtak a tegnap estére tervezett tüntetésről. Minthogy az idő rövidsége miatt a munkások egy részét már nem értesíthették erről, a vezetők közül többen a pályaudvarra mentek és távozásra szólították fel az ott összegyűlemlt nyolcszáz munkást. A tüntetés hírére Greén Nándor helyettes főkapitány még a délelőtti folyamán megtette a kellő intézkedéseket és este hat órától kilenc óráig a városháza udvarán Seidl százados vezetésével egy század katonaság is készenlétben volt, de a tüntetés lefuvása folytán sem a katonaságnak, sem a rendőrségnek nem akadt dolga.

Ma már a kora reggeli órákban ismét készenlétbe helyezkedett a rendőrség és a katonaság egy százada Winkler százados felügyelete alatt a városháza udvarán foglalt helyet, míg egy másik század a várban, egy huszár-század pedig a huszárlaktanyában volt állandó készenlétben.

(A felvonulás.)

A munkások reggel fél kilenc órákor kezdtek gyülekezni a Béa téren. Kilenc órákor mintegy kétezeren voltak már és ekkor megindult a menet, amelyet a rendőrség vezetett és zárt be. A felvonulás a legnagyobb rendben ment végbe. Ez alkalomra a szokástól eltérően vörös zászlók helyett vörös-fehér zászlót vittek a menet élén és egy táblát, amelyen ez a felírás volt:

Éljen az általános titkos választói jog!

A menet a főtéren át nyugodtan haladt a Deák Ferenc-utcáig, ahol befordult, hogy a népgyűlés színhelyére, a Thököly térre vonuljon. Utközben az általános választói jogot elvették, de keményebb kifakadások ezuttal nem voltak hallhatók, mert a rendőrség szigorúan megtiltotta ezt. Tíz órára járt az idő, amikor a menet a Thököly-térre érkezett, ahol a szónokok számára emelvényt készítettek. A ható-

ság részéről Beretz Ferenc alkapitány volt jelen. A rendet Riedl István felügyelő, Hoffman Győző és Moldován Odön rendőrhadnagyok tartották fenn, megfelelő számú legénységgel. A népgyűlés tíz órákor kezdődött, szónokai Varga Ferenc párttitkár és Szilágyi Kiss István voltak, akik kizárólag az általános választói jog fontosságáról beszéltek és tartózkodtak olyan mondasoktól, amely a szó megvonását eredményezte volna. Mindössze két ízben figyelmeztette őket Beretz alkapitány, amikor a kormányt erősebb kifejezésekkel támadták. A népgyűlés tizenegy óra után véget ért és a munkások ezután vezetőik felszólítására minden rendzavarás nélkül oszoltak szét és így a rendőrség közbelépésére nem volt szükség.

A munkabeszüntetés Aradon nem volt nagyarányú. A nagyobb gyárak és ipartelepek közül csupán a Weitzer-féle vaggongyárban és a Benold gyárban nem dolgoztak, míg a többi gyár és ipartelep-eken rendszeren folyt a munka. De még így is több mint kétezer munkás tartott munkaszünetet. A közönség a munkaszünet hatását csak annyiban érezte meg, hogy friss süteményekről kénytelen volt lemondani, mert a pékek nem dolgoztak, egyébként azonban simán, megszokottan zajlott az élet. A katonaság délután három óráig készenlétben volt, miután azonban ekkor már előrelátható volt, hogy a nap rendzavarás nélkül fog végződni, elvonult a városházáról, vissza a várba.

Este hat órákor a munkaszünet egyrésze véget ért. A nyomdászok, akik szerdán este hat órákor kezdtek a szünetet, ma este hat órákor ismét munkába álltak. A többi szakma csak holnap reggel veszi fel ismét a munkát.

Késhegyig.

A betegsegélyző orvosai lemondtak.

A pénztár nem enged.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 10.

Az aradi orvosszövetség és a kerületi munkásbiztosító pénztár közötti viszály ma döntő jelentőségű mozzanathoz ért. A szövetség multkori határozatának értelmében megküldte a pénztár vezetőségének átiratát, amelyben közli, hogy a szabad orvosválasztás elvének elismerése és gyakorlatba való átvitele, valamint a szövetségi díjszabás elfogadása nélkül 1907. október 31-én túl sem aradi, sem aradmegyei orvos nem látja el a pénztári orvos teendőit. Az átirathoz mellékeltek a jelenlegi összes pénztári orvosoknak állásaikról való lemondását, a szabad orvosválasztás szerint gyógykezelést vállalók névsorát és egy olyan előterjesztést, mely a pénztár és az orvosszövetség között kötendő kollektív szerződésnek a tervezetét tartalmazza.

Rendkívül érdekesek aradi munkásjóléti intézményünk kebelében fölmerült elmentéteknek e dokumentumai, amelyeknek egyikében, a szerződésre vonatkozó előterjesztésben első ízben pendítik meg Aradon a munkaszabályozásnak a szociáldemokraták által követelt módját, a kollektív szerződés formájában. Nem az egyén — az orvos — szerződnek a munkaadóval, a pénztárral, hanem az egyének tömörülése, az orvosszövetség, amely kötelezettséget is vállalna a pénztári orvosi teendők lelkiismeretes ellátására nézve, amellet, hogy természetesen mindenben megvédené az orvosi kar érdekeit.

A tervezett szerződés létrejötte esetén több új orvosi formációt is állítanának föl, amelyek egyrészt a kari és pénztári érdekek megvédésére szolgálnak, másrészt pedig az orvostestület és a pénztár vezetősége közötti érintkezést tartanák fenn és az egyes orvosok helyett fölvénné a gyógykezelésből származó összes orvosi díjakat is.

Az orvosszövetségi átirat, az írásba foglalt ultimátum, amelyet tegnap kapott meg Cukor László pénztári elnök ajánlott levélben, teljes szövegében így hangzik:

A hadüzenet.

Tisztelt Elnök ur!

Az aradi kerületi munkásbiztosító pénztár megalakulása alkalmából az Országos orvosszövetség aradvárosi és aradmegyei fiókjának tagjai a jelzett törvény által megelhetésünket látjuk megtámadva és úgy a magunk, mint a munkásbiztosító pénztár beteg tagjainak érdekét az eddig divó fix fizetéses orvosok alkalmazásával kellőleg megóva nem találjuk. A külföld példája és saját tapasztalásunk után ezen külön érdekek biztosítására a szabad orvosválasztás rendszerét tartjuk legcélszerűbbnek és leghelyesebbnek és az országos orvosszövetség aradi és megyei fiókja a szabad orvosválasztás rendszerének elfogadását minden egyes tagjára kötelezőleg ki is mondotta. Ezen megállapodás keresztülvitelére, szerződéskötés és egyéb teendők elvégzésére alólirt bizottság nyert az orvosszövetség fiókjától fölhatalmazást, úgy hogy a kerületi munkásbiztosító pénztárral csakis nevezett bizottság van az érdemleges tárgyalásra följogosítva.

Törvényben gyökerező joga minden orvosnak, hogy fáradozásának díját, ha ezt a beteggel előre tudatja, bírólaga érvényesítheti. Mi nem akarunk ridegen ezen állápontra helyezkedni, de másrészt jogos és méltányos kívánságunktól el nem állhatunk és ezért I. alatt mellékelve megküldjük azon elfogadott díjszabásunkat, amelynek alapján a szabad orvosválasztás rendszerének életbeléptetése mellett a ker. betegpénztári tagok gyógykezelését elvállaljuk; kérjük annak áttanulmányozását és egyben kijelentjük, hogy legkésőbb folyó évi október 31-ig annak el vagy el nem fogadásáról határozott választ kérünk.

A mennyiben a ker. biztosító pénztár ezen kérésünket nem teljesítheti, úgy már most kijelentjük, hogy november 1-jétől a most alkalmazásban levő fix fizetéses orvosok működésüket beszüntetik és a pénztári betegek orvoslása a B. M. 95038/900-VI. a. sz. szabályzat (a magánorvoslás díjazása legkisebb mértékének megállapítása tárgyában) szerint és pedig Aradvárosában az itt érvényes harmadik és a megyében az ott érvényes negyedik fokozat szerinti díjazás mellett fog az orvosok által ellátni.

II. alatt mellékeljük azon orvosok névjegyzékét, a kik a betegeknek a szabad orvosválasztás szerint való ellátására vállalkoznak és III. alatt a mostani fix fizetéses állást elfoglaló orvosok lemondását is. Egyben fölhatalmazás folytán bejelentjük a vidéki pénztári orvosok lemondását is.

Az országos orvosszövetség aradi és aradmegyei fiókjának határozata értelmében még meg kell jegyeznünk, hogy a betegsegélyző pénztár azon eljárását, hogy a megszorított tagok orvosi ellátását a fix fizetéses orvosoktól a régi díjazás mellett kívánja, helytelenítjük és az orvosoknak folyó évi július hó 1-jéig visszamenőleg való kártalanítását kívánjuk.

Miután a pénztár életbeléptetése körüli anomáliák mellett megtörténhetik az, hogy a tisztelt elnökség a végleges szerződésre feljo-

gosítva nem lenne, hajlandók vagyunk *ideiglenes* szerződés megkötésébe is belemenni, de ezen esetben is a szabad orvosválasztás kell, hogy érvényesüljön.

Aradon, 1907. október 7.

A bizottság helyett
dr. Parecz Gyula,
a végrehajtó bizottság elnöke.

A pénztári orvosok lemondása.

Ennek az átiratnak egyik melléklete a pénztár jelenlegi orvosainak alábbi levele az állásaikról való lemondás dolgában:

Az aradi kerületi munkásbiztosító pénztár tekintetes elnökségének

Arad.

Hivatkozással az aradvárosi és aradmegyei orvosszövetség határozata és mellékelt átiratára, tisztelettel, alulírottak ezennel bejelentjük, hogy a munkásbiztosító pénztárnál eddig viselt *orvosi állásunkról lemondunk* és kijelentjük, hogy folyó évi november hó elsejétől fogva csakis a mellékelt tervezet elfogadása esetén vagyunk hajlandók orvosi szolgálatot teljesíteni.

Kelt Aradon, 1907. október 5-én.

Leitner Ernő dr.	Polónyi Jenő dr.
Werner Miksa dr.	Hermann I. Károly dr.
Herz Andor dr.	Mészáros Gábor dr.
Schreiber Vilmos dr.	Fényes Soma dr.

A Szabadon Választható Orvosok Kara.

Egyben csatolta az orvosszövetség azon aradi és megyebeli orvosoknak névsorát, akik a szövetség feltételei mellett vállalkoznak a további gyógykezelésre. E névsorok szövege a következő:

A munkásbiztosító pénztár tagjainak a szabadon választás elve alapján való gyógykezelésére vállalkozó aradi orvosok névsora a következő:

Avarffy Imre, Auszterweil László, Borsos Béla, Fényes Soma, Groszmann Emil, Hecht Adolf, Hermann I. Károly, Herz Andor, Horváth Kornél, Keppich Jakab, Köpf Kálmán, Kronstein Vilmos, Leitner Ernő, Mészáros Gábor, Polónyi Jenő, Schreiber Vilmos, Schusztler Henrik, Schusztler Illés, Simó János, Visky Pál, Werner Miksa.

Az aradmegyei orvosok névsora az alábbi:

Hubay Pál Kisjenő, Villányi Izidor, Friedmann József és Ciaclan Miklós Magyar-Pécska, Horváth Antal Glogovác, Uray Miklós Tauc, Káldy Gyula és Csillag Ignác Borosjenő, Werner Miklós Pankota, Lőw Mihály Borosbes, Klein Béla Gyorok, Fekete József Buttyin, Deák József Elek, Bradeán Athanáz Radna, Magyar Sámuel Berzova, Patkós Gábor Kisjenő, Holz Antal és Pollák Mór Ujarad (Temesmegye), Pallatsek Ferenc Paulis és a még jelentkező megyebeli orvosok.

A szerződés feltételei.

Az átirat utolsó és legterjedelmesebb melléklete az az *előterjesztés*, melyet az orvosszövetségi fiók és a pénztár között tervezett *kollektív szerződés* tárgyában a végrehajtó bizottság készített. Az előterjesztés első fejezete az aradi és borosbesi munkásbiztosító pénztárnál életbe léptetendő szabad orvosválasztásról szól.

Alább azután kifejti a tervezet, hogy a pénztáraknál az orvosi szolgálatot a *szabadon választható orvosok kara* teljesíti. E karnak, amely az orvosszövetség vezérlete alatt működik, tagja lehet minden a szövetségi fiókhoz tartozó aradi és aradmegyei orvos. *Gáj* territoriális viszonyainál fogva nem tarthat igényt

a szabad orvosválasztás kedvezményére. Ott a fiókszövetség által kijelölt egy orvos végzi a teendőket.

A kerületi pénztár vezetősége vagy bármely szerve az orvosokkal pénztári ügyekben egyáltalán nem érintkezhetik. Ez a kar *intéző bizottságának* feladata. Ez a titkos szavazás útján megválasztott, bizalmi férfiakból alakuló erkölcsi testület az előterjesztés szerint úgyszólván eleven lelkiismerete a karnak. A bizottság örökös, hogy tagjai szigorúan eleget tegyenek a pénztárral szemben vállalt kötelezettségeiknek, de viszont éber szemmel örökös az orvosok anyagi és erkölcsi érdekei fölött. Az köti és ujítja meg a szövetség jogi tanácsadójának közbenjárásával a szerződéseket a pénztárral és veszi föl a pénztártól az összes orvosi díjakat. Egyes orvos közvetlenül nem jogosult semmiféle díjat fölvenni. Az orvosok elleni panaszokat a bizottság intézi el, amely gonoszkodni fog arról is, hogy az orvosi kar ne csinaljon felesleges kiadást a pénztárnak.

A *szimuláció* kérdésében három orvosból álló konziliumot rendel ki a bizottság: a pénztári tag kezelő orvosát, az esetleges *pénztári tanácsadó orvost* és az intéző bizottság egy, tanácsadó orvos hiányában két tagját. A bizottság a legnagyobb szigorral jár el olyan orvos ellen, aki a pénztár vagy pénztári tag érdekeit megrövidíti. Erre a célra *szigorú fegyelmi szabályokat szerkeszt*. A pénztárnak mindenkor készséggel nyújt tanácsot a bizottság, a munkásbiztosító vezetőségének üléseire pedig e célból tagjai közül bármelyiket delegálja, ha erre fölkerik.

A pénztár az orvosok ellen fölmerülő panaszokat az intéző bizottsághoz köteles betérjeszteni. Amennyiben ennek elnöke nem tudná az ügyet elintézni, tartozik azt első sorban a bizottság elé vinni és amennyiben ez sem tudja eldönteni, a *vegyes bizottság* elé juttatni. Ez áll három pénztári és három orvosszövetségi tagból és egy elnökből, aki *mindenkor a fiókszövetségi* elnök vagy ennek általa kijelölt helyettese. A bizottságnak ezenkívül 3—3 póttagja van. Ez a bizottság fogja megszerkeszteni a pénztári tagok jogait és kötelezettségeit megállapító nyomtatványok szövegét.

Az előterjesztés végül a pénztári orvosok *díj szabását* tartalmazza. E szerint a munkásbiztosítónak azon tagjai után, akiknek 1600 korona évi fizetésük vagy hasonló értékű napi-díjuk van, az orvosok *évi hat, illetve kilenc korona* díjazást követelnek, aszerint, hogy nőtlén vagy nős-e a pénztári tag. Ez az orvosi díjazás a tagok évi jövedelmének arányában növekedik és a tagoknak a belépésre még kötelező maximális 2400 korona évi jövedelme esetében az *évi kilenc, illetve tizenhárom korona ötven fillérvényi* maximális orvosdíjat érné el.

A pénztár köteles évnegyedenként leszámolni és a leszámolás alapjául minden negyed középső hónapjának 15. napján kitüntetett taglétszám szolgál. A pénztár fölhatalmazza az intéző bizottságot, hogy ez, illetve szakértő megbízottja áttekinthesse a számítás alapjául szolgáló könyveket.

Az orvosszövetség átiratára *Cukor* László pénztári elnök a napokban küldi meg a vezetőség választását, amelyben ki fogja fejteni, hogy ma az eddigi orvosrendszerrel — amint azt már megirtuk — sem módja, sem joga nincsen egy másikra áttérni és így *nem teljesítheti a szövetség által föllállított követeléseket*.

A betegsegélyezés csődje.

Minthogy értesülésünk szerint az aradi orvosszövetség nem hajlandó követeléseiből engedni, november elején válságos napjai lesz-

nek az aradi betegsegélyező pénztárnak. Első sorban beteg tagjainak gyógyíttatásáért a *rendes* orvosi honoráriumokat kell majd fizetnie, ami rendkívül terhet ró a pénztárra, éppen úgy, mint a gyógytári költségek, amelyek tetemesen emelkednek azáltal, hogy a pénztár szolgálatában már nem álló orvosok ugyanolyan költséget nem kimélő orvosságokat fognak a pénztári tagoknak rendelni, mint magánfeleltek. De érzékeny veszteség származhatik a pénztár és orvosszövetség küzdelméből a biztosított tagokra is, amennyiben megtörténhetik, hogy a pénztár a magánorvosok által kiutalt *táppénzeket nem fogja folyósítani* és így a tagok alighanem elosznak attól a jelentékeny pénztári támogatástól, amelyre tagságuk révén jogot szereztek.

Győri kölcsonös engedékenységgel elintézte az ottani orvosszövetség és kerületi pénztár az aradihoz mindebben hasonló viszályt. Ha Győrött sikerült a békés megegyezést létesíteni, akkor Aradon is meg kell találni ennek módjait, mert a humánus szociálpolitikai intézményünknek, a kerületi pénztárnak és közel 12000 tagjának nem szabad e súlyos konfliktust megsínylenie.

Itt említjük meg, hogy az állami munkásbiztosító hivatal rendeletet intézett az aradi pénztárhoz, hogy *október 26-ig* válassza meg 3—3 munkaadói és munkás kiküldöttjét az országos pénztárba, különben *elveszti képviselői jogát*.

A vízvezeték megváltása.

Nehézségek a milliós kölcsön körül.

A pénzügyi bizottság üléséből.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 10.

A város pénzügyi bizottságának érdekes ülése folyt le ma délután. Az ülés tárgya *Varjassy* Lajos polgármesternek a város több milliós kölcsöne ügyében tett jelentése volt. Az egyetlen ajánlat, mely a kölcsönre vonatkozólag beérkezett, a Hazai Első Takarékpénztáré, mely intézet azonban nagyon súlyos feltételeket kötött ki és hozzá tette, hogy ezt az ajánlatot is csak e hó 15-ig tartja fenn. A bizottság megbizta a polgármestert, hogy lépjen holnap telefon útján érintkezésbe a nevezett pénzügyintézetrel és eszközölje ki, hogy a rövidebbre szabott határidőt tolja ki e hó végéig.

Mindezek azonban közismert dolgok az újságolvasó közönség előtt. Az ülés, — melyre a polgármester meghívta az aradi pénzügyintézetek vezetőit is — ott kezdett érdekes lenni, amikor a vízvezeték megváltása körüli nehézségek jutottak szónyegre. Az az ötlet merült fel ugyanis, hogy vajjon nem lenne-e célszerű, ha az anyagi nehézségekkel és perekkel terhelt megváltás helyett egy olyan megoldást lehetne találni, melynél a város részére el lenne érve a cél: *a jelenleginél jóval olcsóbb víz*, anélkül azonban, hogy a város kockázatos üzletbe és megterhelésekbe menne bele.

A bizottság tagjai közül *Heinrich* Sándor és *Révész* Adolf képviselték a fölmerült álláspontot, akik mindketten annak a meggyőződésüknek adtak kifejezést, hogy a város vezetősége jobban képviseli a polgárság érdekeit, ha a jelentékenyen leszállított vízárak mellett eláll a megvált-

tás eszméjétől, mintha drága és nehézkes városi kezelésbe veszi a vízműveket és bizonytalan időkig a mai magas árak mellett szolgáltatja a vizet. A bizottság eme két tagjának állásfoglalása annál nagyobb meglepetést keltett, mert az egyik elnöke, a másik pedig tagja volt ama komissionak, melyet a város a vízművek értékének felbecsülése végett kiküldött s így mindkettőnek bő alkalma volt betekintést nyerni a vállalat könyveibe és belső üzleti életébe.

Majd *Ottenberg* Tivadar emelkedett szólásra, aki mint a vízvezeték részvénytársaság igazgatóságának tagja, azt a kijelentést tette, hogy amennyiben a város részéről valamely kezdeményezés történnék, úgy ők a legtávolabbi határig menő előzékenységgel igyekezzenek eleget tenni a város és a polgárság óhajainak. Ő maga is híve és szószólója lesz a vízárak jelentékeny leszállításának és hiszi, hogy található lenne mód és alap, mely mellett összeegyeztethető volna a vízvezeték és Arad közönségének érdeke.

Varjassy Lajos polgármester és *Nesnera* Aladár ezek ellenében azt fejtegették, hogy a vízvezeték okvetlenül meg kell váltani, mert jövedelmező üzlet lenne a város kezében.

A pénzügyi bizottságban fölmerült kérdés bizonyára bőséges vitára fog alkalmat adni városszerte. Mert igaz ugyan, hogy a vízvezeték részvénytársasága eddig vajmi kevés fáradságot vett magának arra, hogy belopódzék a közönség szeretetébe és a megváltási harc hevében sem volt válogatós sem az eszközökben, sem a módokban, melyekkel a maga álláspontját körülbástyázza igyekezett: mindamelllett az adott körülmények között jón megfontolás tárgyává kell tenni, vajjon nem fele jobban a közönség érdekeit a fent nevezett két bizottsági tag álláspontja, mint mindannyiunké, akik azt hangoztattuk, hogy a vízvezeték megváltása elkerülhetetlenül szükséges.

Révész Adolf, a polgármester ellentétes véleményére, azt a megjegyzést tette, hogy:

— Nem a mindenáron való megváltás volt a célunk, hanem az, hogy olcsó legyen a víz.

És ezzel egy nagy darab igazságot mondott. A város ugyanis, a már elfogadott vízvezetési szabályrendelet értelmében a saját kezelése mellett továbbra is az eddigi áron, vagyis négy fillérért adja majd a vizet. Igaz ugyan, hogy ezenfelül ad még valamit a fogyasztóknak: egy délibábos reményt arra, hogy idővel olcsóbb lesz a víz. Igen ám, csak hogy aki ismeri a mi városi gazdálkodásunk fogyatkozásait, az vajmi keveset építhet a remény ingatag talajára s bizony inkább hajlandó egy mélyen leszállított vízárat elfogadni a vízvezetési társulattól, vagy akár az ördögtől magától is, mint várni beláthatatlan időkig és drága vízfogyasztás mellett abban a tudatban öregedni meg, hogy négy filléres vizet iszunk, de ezt legalább a város adja.

A városok kezelésében minden üzlet között eddig a vízszolgáltatás vált be legkevésbé. A városok legtöbbje vagy drága vizet ad, vagy pedig külön vízvezetési adót kénytelen kivetni a lakosságra.

A mi véleményünk tehát az, hogy az utolsó órában szóba kell állani még egyszer

a vízvezetékkel s amennyiben az általa engedélyezendő vízárak olcsóság tekintetében megközelítik a főváros vízárát, úgy a megváltástól álljunk el. Ha nem, akkor váltsuk meg a vízműveket, mert pénz elvégre is lesz reá. De a tárgyalások folyamán vagy engedékenységet kell tanúsítania a vízvezeték-társulatnak is és nem szabad arra gondolnia, hogy most folytatni fogja az eddigi jó keresetet, hanem bele kell élnie magát abba, hogy ez egy új, egy talált üzlet, mely ha a jelenlegi hálózat mellett nem ígér is valami sok nyereséget, de a hálózat kibővítése után, a megnövekedett fogyasztás esetén, meghozza a maga polgári hasznát.

Az ülés lefolyásáról a következő tudósításunk szól:

(A kölcsön.)

Varjassy Lajos polgármester az ülés megnyitása után ismertette a kölcsön-ügy részleteit. Összesen hét millió korona kölcsönre volna szüksége a városnak, még pedig: 2.400.000 korona a vashidak felépítésére, 1.238.996 korona a vízvezeték megváltására, 1.200.000 korona a tűzérkaszányára, 220.600 korona az automoblokra, 807.500 korona az Aradon létesítendő automobilgyár részvényekre, 350.000 korona hat elemi iskola és 330.000 korona egy felsőbb leányiskola építésére. A polgármester a közgyűlési határozat értelmében részint személyesen, részint írásbelileg érintkezésbe lépett több pénzintézettel, továbbá *Neutra* Mór és *Solti* Lajos közvetítőkkel és ezen akciónak eredményeképpen a Pesti Hazai Első Takarékpénztár egyesület ajánlatot tett a városnak, amelyet *Varjassy* Lajos bemutatott az aradi pénzügyi bizottság vezérigazgatójának, akiknek tanácsára felszólította a pénzintézetet, hogy tegyen előnyösebb ajánlatot, de a ha ai takarékpénztár erre nem hajlandó. A pénzintézet csak október 15-ig tartja fenn ajánlatát, után pedig a vízvezeték megváltására már most 1.200.000 koronára van szükség, a kölcsön felvétele ügyében sürgősen határozni kell.

Több észrevétel után *Révész* Adolf szólalt fel. Nagy hibának tartja, hogy a város annyira el van adósodva, hogy több adósság már nem fér rá. Ugy látja, a város pénzügyileg immobilizálva van, ami egyes kereskedő embereknél sok esetben a csődhöz vezet. Hogy mennyire tudunk jutni, ez szomorú. Most meg kell állni és amennyire lehet visszamenni. Így például a tűzérkaszánya építését nagyon is elodáztatónak tartja. A vízvezetési társulatról azt hallja, hogy az araival lényegesen leibb akar szállni, ha a vízvezeték azonnal át nem vesszük. Milyen pénzről van szó és ilyen felette nehéz helyzetben vagyunk, meg szeretné hallgatni a vízművek részvénytársaságot is, noha ő inkább a megváltás híve. Azt tartja, hogy a város célja nem az, hogy okvetlenül átvegye a vízvezeték, hanem, hogy olcsó legyen a víz. A többi szükségletű összegek, mint a Westinghouse és más befektetések, rem annyira sürgősek, hogy a mostani legrosszabb pénzügyi körülmények között a város a legdrágább pénz felvételéről gondoskodjék.

Nesnera Aladár nincs egy véleményen *Révész*szel. Szerinte a vízvezeték feltétlenül meg kell váltani.

Heinrich Sándor vezérigazgató szerint a Hazai takarékpénztár ajánlata elfogadható volna, ha a feltételeket némileg módosítanák mert a jelenlegi ajánlatnál csak a stornodij százhuszezer korona veszteséget jelent. Ha a feltételek módosítása lehetséges volna, elfogadásra ajánlja a kölcsönt.

Ami a vízvezeték megváltására vonatkozik, arra nézve nem ért egyet *Nesnera* Aladárral, hanem *Révész* Adolf álláspontjához csatlakozik és a maga részéről az a meggyőződése, hogy amennyiben a város a vízárakra nézve előnyös egyezséget tud kötni a vízműtársulattal, úgy álljunk el a megváltás eszméjétől.

Ottenberg Tivadar azzal kezd, hogy min-

denekelőt megköszöni azt a barátságos hangot, amely a vízművek irányában először hangozott el itt a városházán. Majd kijelenti, hogy miután felmerült az az eszme, hogy a vízműveket ne váltsák meg, hanem kössenek olyan egyezséget a részvénytársasággal, amely a vízárak leszállítását eredményezné, foglalkozni kíván a kérdéssel. Előre is kijelenti, hogy nem mint törvényhatósági bizottsági tag, hanem mint a részvénytársaság egyik igazgatója beszél. A vízárak leszállítása nem új eszme. A részvénytársaság már évekkal ezelőtt foglalkozott azzal a tervvel, hogy a vízárakat leszállítja. A városnál ebben az irányban lépéseket is tettek, de az volt a válasz: hogy ezzel a társasággal szóba nem állunk. Meggyőződés fejtette ki ezután *Ottenberg* Tivadar azon nézetét, hogy módot lehetne találni az érdekek összeegyeztetésére. Hogy a vízmű jó üzlet, az csak feltevés, hogy mennyire az, azt a részvénytársaság mérlegei is igazolják. Ha egyezség jönne létre a város és a részvénytársaság között, úgy annak a közönség bizonyá a nem vallaná kárát.

Varjassy Lajos: A részvénytársaság ridegen visszautasított minden olyan törekvést, amely a vízárak leszállítására irányult. A város közönségének kötelessége megváltani a vízvezeték, mert akár milyen ajánlatot tenne is a részvénytársaság, a város a megváltás révén jobban jár.

Véleménye szerint a részvénytársaság bizonyára nemcsak azért ragaszkodik a vízműhöz, hogy előnyt nyújtson a közönségnek, hanem, hogy magának is megfelelő hasznot biztosítson. A vízvezeték házi kezelése sokkal olcsóbb. (Ellentmondás.) A megváltás még súlyos feltételek mellett is előnyös.

A bizottság végül felkérte *Varjassy* Lajos polgármestert, hogy holnap telefon útján lépjen érintkezésbe a Hazai takarékpénztárral és szállítsa fel, hogy ajánlatát október 31-ig tartsa fenn.

Az ülésen *Varjassy* Lajos polgármester elnöklése alatt jelen voltak: *Dobiaschi* József, *Freud* Fülöp, *Heinrich* Sándor, *Hehs* Aladár, *Kilényi* János, *Lukácsy* Lajos, *Ottenberg* Tivadar, *Nattland* Bernát, *Nesnera* Aladár, *Rajku* Sebő, *Révész* Adolf, *Ring* Géza, *Somló* Armin, *Staubert* József, *Tolnai* János és *Zubor* Andor jegyző.

(A vashidak.)

A pénzügyi bizottság ülését megelőzőleg újból összeült a vashidak ügyében kiküldött bizottság is. *Virdoh* Lajos főmérnök bejelentette, hogy sem *Fodor* és *Reisinger* az alépitmények pályázói, sem a *Schlick* gyárral társult *Weitzer*-féle vagongyár nem hajlandók árakból engedni. Miután a kereskedelmiügyi miniszter által kiadott közszállítási szabályzat 29. szakaszának 2-ik pontja azt mondja, hogy csekély árkülömbőség mellett helybeli iparosok részesítendők előnyben, a bizottság *Tabakovits* Emil és *Nesnera* Aladár hozzászólása után kimondta, hogy *Fodor* és *Reisinger* ajánlatát, amely csak egy és negyed százalékkal drágább mint a legolcsóbb ajánlat, hozzájuk javaslatba a közgyűlésnek. A nagy vashid felszerkeztetének felépítésére azonban nem a *Weitzer*-féle vagongyár, hanem az osztrák államvasutak és a Danubius közös pályázatát ajánlja, mivel *Weitzer*ék nem hajlandók hasonló áron megcsinálni és a különbség túl nagy.

TANÜGY.

(—) Az aradi női kereskedelmi tanfolyam megnyitása. Az Aradi Kereskedők Körének új vállalkozása, az aradi női kereskedelmi tanfolyam október 12-én szombaton délután négy órakor a kör nagytermében ünnepelesen nyílik meg. A tanfolyam szervezésének sikere fölülmutta a várakozásokat, eddig negyvenötön irakoztak hallgatóknak, a kiknek mindegyike keilő előkészütség után nyer a kereskedelmi tárgyakból ismereteket. A tanfolyam nyolc hónapon át tart, heti tizenkét órával, a következő tantárgyakkal: kereskedelmi levelezés, könyvvitel, kereskedelmi ismeretek, kereskedelmi számtan, gyorsírás, kereskedelmi fődrájt és gépirás. Az előadókön kívül, akik részint felsőkereskedelmi iskolai, részint középiskolai tanárok, a tanfolyam egy felügyelőt alkalmazott, aki állandóan jelen lesz az előadások ideje alatt. A tanfolyam megnyitását a kör az érdeklődő kereskedőket szívesen látja s ez uton is meghívja. *Meer* Armin, a közművelődési osztály igazgatója.

A főváros vörös napja.

Október 10-ike a fővárosban óriási arányú, de nyugodt lefolyású tüntetés keretében folyt le. Csupán a parlamentben, a Justh Gyula előtt tisztelgő küldöttség fogadása alkalmából játszódtott le néhány kinosabb incidens. A fővárosban a munka majdnem mindenütt szünetelt.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, október 10.

A gyülekezés.

A főváros képe már a kora reggeli órákban elárulta, hogy a köznapi életben bizonyos zökkenés következik. Máskor már hajnalban az életküzdelem lármája veri föl a csendet: ma álmos volt a város és még hét órákor sem mutatkozott semmi jele a nagyváros lüktető életének. Ekkor élnékülni kezdett az u. ca. Imitt-amott félenken nyitogatták az üzleteket, de azon az utvonalon, amerre a szociáldemokraták menete elhaladt, a fűszer- és élelmiszer üzletek kivételével zárva maradt minden bolt. Hét óra után apró csoportokban megjelentek a szociáldemokraták és gyülekező helyeik felé sietve, mind nagyobb és hatalmasabb tömegekben értek a kijelölt helyekre. Ünneplő ruhába öltözött férfiak és nők vegyest özönlöttek egyleti tábláik alá, többnyire üzleteik és gyáraik elől, amelyeknek kapul ma egész napon át zárva voltak, a munka teljes szünetelésének jeléül.

A parlament előtti hatalmas tér még nyolc órákor is teljesen néptelen volt. A képviselőház rendőrszobájában megerősítették az őrség létszámát, az országház előtt pedig két század 16-os huszárt vonultattak föl. A rendőrség ezenkívül is széleskörű intézkedéseket tett és a főváros összes laktanyáiban fegyverben állottak kisebb nagyobb katonai csapatok, amelyekhez egy-egy teljes intézkedési joggal fölruházott rendőrtisztviselő is be volt osztva.

Valamennyi pályaudvaron és vasuti műhelyben teljes számban jelentek meg a vasuti munkások. Megszivelték tehát az igazgatóság szigorú rendelkezését, mely szerint a mai napon szünetelő munkások a fegyelmi eljárás mellőzésével elcsapatnak a szolgálatból.

A menet törzse a Tisza Kálmán téren gyülekezett össze. Itt voltak a főrendezők, akiknek élén Horovits Jerő pártvezetőségi titkár buzdgólkodott. A Tisza Kálmán téren és a többi gyülekező helyen is apró piros papírlapokat osztottak szét ezzel a fölirással:

Éljen az általános választói jog.

A pártvezetőség röpiratokban figyelmeztette a munkásokat, hogy nyugodtan viselkedjenek, mert *agent provocateur* ok vannak a tömegben és a rendőrség el van szánva a menetet a legcsekélyebb incidensre azonnal fölcsaltni. Azonkívül a villamosok forgalmát sem szabad zavarni.

Pontban kilenc órákor indult el a menet a Tisza Kálmán-térről. A menet élén négy lovarendőr haladt; utánuk Szirmay Andor rendőrtanácsos kocsija, majd Horovits Jenő főrendező bérkocsija következett. Ezek után a kerékpáros rendezők és a szakszervezetek százakra meg ezrekre rugó csoportjai. Legelől a *lámpanyutogatók* és a *légszeszgyári munkások* haladtak, mintegy ezren, valamennyien vörös sapkában. A többi csoport mindenike is vagy vörös nyakkendőt vagy vörös évet hordott, míg a tüntető nők közül igen sokan vörös bluzban jelentek meg.

A pártvezetőségnek főtartott helyen vol-

tak *Schuhmayer* és *Vinarski*, az osztrák *Reichsrath* szociáldemokrata képviselői, azonkívül igen sok külföldi szociálista hírlapíró.

Százezren.

A szociáldemokratáknak a különböző gyülekező helyekről a menetbe való torkolása után *százezerre* szaporodott a tüntetők tömege, amely az egész utvonalon példás rendben haladt és azon házak előtt, amelyek zászlókkal voltak díszítve, lelkesen éljenzett. Különösen zajosan éljeneztek a Károly-körut 14 számú háza előtt, amelynek harmadik emeletén a Társadalomtudományi társaság helyiségei vannak. Ennek ablakai hordó drapériával voltak bevonva, középen pedig hatalmas tábla díszlett ezzel a fölirással:

Jogot a népek!

A menet utiránya a következő volt: A Tisza Kálmán térről a Konyérmező utcán, Rákóczi uton, Károly és Váci köruton át a nyugati pályaudvar előtt levő térig haladt, ahol csatlakoztak hozzá a budai városrészekről érkező szociálisták. A Váci köruton megállott a menet és megvárta, amíg a Justh Gyulához menesztett küldöttség átnyújtotta a munkásság memorandumát. A küldöttség visszaérése után a menet a nyugati pályaudvartól a Teréz-köruton, Andrassy- és Aréna-uton át a Városligetbe, az Aréna melletti térségre vonult.

A szociálisták követelése.

A képviselőház ülésének megnyitása előtt a szociáldemokraták küldöttsége megjelent a Házban, ahol Justh Gyula elnök számos képviselő társaságában fogadta őket. *Pető Sándor* mutatta be a küldöttséget, amelynek soraiból előlépett *Garbai Sándor* és egy papírlapról az alábbi beszédet olvasta föl:

— Megbízás alapján jöttünk ide s a magyarországi szociáldemokrata párt munkásságunk küldöttel vagyunk. Azok a munkások, akik ma több százezren letettük a szerszámainkat, hogy dolgozó karjaink pihentetésével kifejezésre juttassuk Magyarország polgársága és a törvényhozás előtt, hogy nekünk sürgősen kielégítendő kívánságaink vannak. A történetírók ítélőszéke előtt állunk e pillanatban, mert megállítottuk az ország anyagi életét, hogy a néma csendben tisztán hallhassa mindenki az ország elnyomott munkásságának gazdaságpolitikai harcában formálódott követelését. *Az általános egyenlő titkos, községenként gyakorlandó választási jog* a követelésünk. Kifejtem röviden, hogy mire akarjuk ezt fölhasználni. Ennek az országnak szerintünk nem lehet békés a fejlődése, mert a törvényhozásnak szociális érzéketlensége folytán olyan alacsonyok itt a kereseti viszonyok, hogy abból a munkásság a mai drágasági viszonyok közepette meg nem élhet. Így nem marad más hátra, mint hogy nyomorban pusztuljunk el, vagy hátat fordítsunk a hazának. Igazolásul felsoroljuk azokat a számokat, amelyet nem mi, hanem az állami statisztikai hivatal állított össze.

Garbai ezután felsorolta a megélhetésre vonatkozó statisztikai adatokat, majd így folytatta beszédét:

— Maga a munkásság is fölismerte haladásának nélkülözhetetlen feltételeit. Hogy meg-

szerezze magának az elemi tudást, szakmanként szervezkedett. Az államhatalom azonban a mostani törvényhozás réma hallgatása mellett ezeket a kultúr helyeket becsukhatja. Ebben az esztendőben 354 szakszerveületnek hatósági uton való tönkretétele azt bizonyítja, hogy Magyarország népének ezen a téren sok tennivalója van. Ha ez így tart tovább, *elvérez az ország és föltartóztatlanul rohan a végromlás felé.*

Ezt akarjuk mi meg változtatni a népparlament révén és ezért szükséges nekünk az általános tükös választói jog. Az említett jognak megvalósításával a magyarországi szociáldemokrata párt is beilleszkedik a többi politikai pártok közé, bíráló és alkotó tényezője lesz a magyar törvényhozásnak. Fölforgatóknak és hazaelleneseknek neveznek bennünket. Mi ezen a helyen a rágalmak meggátolása végett ismeretnél fogjuk a programunkban gyökeredző hazafiságunkat. Mi szociálisták kijelentjük, hogy ennek az országnak, amelyben születünk és élünk, *teljes politikai függetlenséget*, az ipar és kereskedelem felvirágoztatása céljából teljes gazdasági önállóságát vagyis *az öndíló vámtörvényt sürgős megvalósítását* kérjük. Ezt a Magyarországot, amelyben a népparlament törvényeket és intézményeket alkot, *minik is meg fogjuk védelmezni lelkesedéssel minden ellenséggel szemben.* Ez a mi hazafiságunk.

A jelenlegi kormány 1906. április 9-én kötelezte magát az általános választói jog megalkotására. A kormányelnök nyilatkozata szerint az átmeneti idő legfőjebb csak két évig tart. Az átmeneti időből már 19 hónap letelt s az általános választói jogról szóló törvényjavaslatokról mégis csak poharköszöntők hangzóttak el idáig. E helyett azonban a megállapított sorrenden kívül olyan törvényeket is alkotott a törvényhozás, amelyek a munkások leköltését célozzák és rájuk nézve sérelmesek. Amíg Magyarország ily irányú törvények alkotásával volt elfoglalva, addig odaát Ausztriában helyet foglalt a parlamentben a népképviselő. Nem nevez eldöntött, melyik állam lett erősebb a jelenlegi gazdasági küzdelemben.

Kicsike csomóba kötöttük és elmondtuk megbízóink kívánságait. Írásbeli kérvényünket azzal a megjegyzéssel adjuk át Nagyméltóságodnak, méltóztatassék odahatni, hogy a betérjesztendő törvényjavaslat, amely az általános választói jogról szól, minél hamarabb tárgyalassék le. Kérjük Nagyméltóságodat, hogy az általunk elmondottakra nyilatkozzon és kérvényünket rendelkezési helyére juttatni sziveskedjék.

Ne tessék közbeszólni.

Justh Gyula elnök a következő választ adta Garbai szavaira: T. uraim! A kérvényt átveszem és kötelességszerűleg a képviselőház elé fogom terjeszteni. Tekintettel mostani állásomra, nem lehet feladatomban, de talán nem is volna helyes, hogy azon érdekes felolvasásnak, amely éppen most az igen t. szónok ur ajkáról elhangzott, minden részletére kiterjedő választ adjak. Mindössze egy tiltakozást kell kifejeznem, másfelől pedig egy kijelentésre kell szorítkoznom. Tiltakozásom az ellen irányul, mintnogyha ez a törvényhozás és ez a képviselőház nem teljesítő kötelességét. (Ugy van.) Aki figyelemmel kíséri ennek a képviselőháznak a működését és elfogulatlanul itél, osztályérdekek szem előtt tartása nélkül itél, (Ugy van!) az befogja ismerni, hogy ez a törvényhozás a nép minden rétegének érdekét egyaránt szíven és lelken viseli. (Élénk felkiáltások: Igaz! Ugy van! Felkiáltások: Nem áll!) Azért tehát minden olyan támadást, amely a parlament, különösen a képviselőháznak elfogultságát akarja itt feltüntetni és részrehajlatlanságát akarja kétségbe vonni, a leghatározottabban visszakel, hogy utasítsak. (Élénk helyeslés. Felkiáltások: Nem lehet!) Kérem, ha nem méltóztatnak meghallgatni, én távozni fogok. En közbeszólásokra nem fogok reflektálni. Ez nem a feladatomban. (Egy hang: De mikor szekundálnak!) Nekem senki sem szekundál.

Somogyi Aladár: Nem is kérünk Bokányi urtól engedelmet erre!

Justh Gyula elnök: Ne méltóztassanak közbeszólni.

Ami pedig kijelentésemet illeti, a mely kapcsolatos az önök által most benyújtott kérvénnyel erős meggyőződésemet kell hangoztatnom a tekintetben, hogy a mostani kormány és a képviselőház minden külső befolyásolás és megfélemlítés törekvések nélkül is (Élénk helyeslés.) meg fogja találni azt a helyes utat, amely ezt a nagy kérdést, amelyet a szónokuk itt fejtegetett, a haza megelégedésére fogja megoldani. (Igaz! Ugy van!)

Ismétlem t. uraim, hogy kérvényüket, a melyet átvettem, a képviselőház elé fogom terjeszteni. (Hosszas élénk helyeslés és éljenzés.)

A népgyűlés.

Az egész utvonalon mentén, amerre a menet elhaladt, óriási tömeg nézte a járdákról és a villamoskocsikról a menetet, amelynek résztvevői szüntelenül éltették az általános választói jogot és abcugolták az osztályparlamentet.

Az Aréna melletti hatalmas tér végén *négy butorszállító kocsi* emelvényül szolgált, a melyekről a nap jelentőségét méltatták. Az elsőről *Garbai Sándor* beszélt.

— Magyarország népe megmutatta, — mondta a szónok, — hogy a történelmet ezennel nem az uralkodó osztályok csinálják, hanem a nép milliói.

A második emelvényről *Bokányi D. sző* beszámolt a *Justh Gyulánál* történetéről.

— Az elnök, — jelentette Bokányi, — azt mondta, hogy a parlament meg fogja csinálni a választói jogot, de hogy miképp, azt nem mondta, mert az alulról jövő nyomásnak nem engedhet. De míg az alulról jövő nyomásnak nem enged, addig a felülről jövő nyomásnak *igenis enged*. Tiszteelni tudom az olyan parlamentet, amely nem enged sem az alulról, sem a felülről jövő nyomásnak, de olyan parlamentnek, amely fölfelé behódol a királynak, kötelessége az alulról jövő nyomásnak is engedni.

A harmadik emelvényen *Klárik Ferenc* és a negyedikén *Weltner Jakab* beszélt.

Délután fél négykor a legnagyobb rendben szétoszlott a gyűlés és a székezernyi tömeg mindenfelé elszéledt. A tüntetésnek nem voltak zavaró incidensei és az egész demonstráció igen jól sikerült. Még a fővárosi kávéházak és éttermek is egész napon át zárva voltak és este is csak azok a kocsmárosok nyitottak ki, akik maguk szolgálták ki vendégeiket.

Az egész országból is olyan hírek érkeztek, hogy a tüntetések teljes rendben folytak le.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Péntek: Madarász, operette (Bérlé B.)
Szombat: Madarász, operette. (Bérlé C.)
Vasárnap: Délután: János vitéz, operette. Este: Csókon szerzett vőlegény, vígjáték. (Bérlé A.)

A nászinduló.

(Színmű 4 felvonásban. Írta: Henry Bataille. — Bemutató előadás.)

Grace de Plessans társaságbeli hölgy. Claude Morillot édes anyja szegény, falusi paraszt asszony, 6 maga félszeg, gyámoltalan művész ember. Ez a két ember a legizőbb, a legszívesebb, a mindent megemésztő szerelemben egyesül. Grace ott hagy családot, társadalmilag kivételes helyzetet, ellöki magát a derűs jóléttel kecsegtető jövőt, megszökik Claudéval, ezzel a félszeg fiúval, aki szereti, de egészséges, paraszti ösztönével megérzi, hogy nem egymásnak valók, Grace nem a nyomorra, nem a lemondásra, hanem a ragyogásra, az

ünnepeltetésre és jólétre született. Claude sejtése igaz, a boldogan indult turbékolást a nagy tragédiák borzalmait váltják fel a szerelem diadala helyett, a pusztulás démona ül orgiát a poetikusan kezdődött idill felett.

Körülbelül így kezdődik és így végződik Henry Bataille tegnap bemutatott színműve, mely az életből vett igazságokat mesterkéltén keresett kontrasztokkal dönti halomra, meghazudtol logikát, pszichológice kiforgat olyan lélektani alap igazságokat, melyek csak akkor bírnak az élet erejével, ha azokat hamisítatlanul a maguk valóságukban adjuk vissza.

Grace hazug alak. Henry Bataille erőszakkal torzította olyanná, hogy karaktere a valószínűséget nélkülözze. Grace önként, szerelemből követi Claude Morillot. Grace mégis elhidegül Claudétől, csak azért, mert alkalma nyílik újból belekóstolni a jóléthez, a pompába, a társaságba, mely léha, üres, tartalmatlan. Grace vagy szerette Claudeot és akkor érthetetlen ez a gyors kiábrándulás, vagy csak első fellángolásában határozta el magát a ballépésre, akkor pedig cselekedeteiben érthetetlen ez a hősiesség, melyet egyedül a nagy szerelem mindenható erejével lehetne megmagyarázni. Henry Bataille a szerelmes nő ellentétéppen bemutat egy feminista nőt, aki fanatikus lelkesültségében fizikai életének tisztaságában tudja boldogságát. Grace, aki csak most lökött el magától mindent, hogy szívére hallgatva kövesse szerelmét, igazat ad a feminizmus apostolának és szerelme első napjaiban kételkedni kezd. Hol itt a valószínűség? Grace elhibázott alak, már beállításában hibás. Csak a vére után indult, a szívnek ennél a szerelemnél nem jutott szerep. Mindaz, amit Henry Bataille a Nászindulóban Gracének osztott ki, nem Grace szerepe, más valakié, akinek Claudehoz semmi köze sem volt, mert sohasem szerelte ezt a fiút, aki lopott is érte, hanem öltetzerűleg hullámozak érzései, melyek logikátlan következményekkel vitték az öngyilkosságra.

A Nászinduló egyetlen igaz alakja Claude Morillot. Földöntúli szerelemmel szereti Gracet. A művészlelek ortisztikus szépségeivel rajong imádottjáért. Lop, csak hogy zongorával lephesse meg kedvesét, aki rajong a zenéért, aki Beethoven Nászindulójának akkordjaiban az esketés templomi szertartásának minden mozzanatát eszmélytve látja. Ezt a fiút löki el kedvese, mert igaz, pöz nélküli ember, félszeggel, hibákkal, olyan mint ezer más, aki nyomorogni tud, aki lopni tud mert szeret, bár nem tudja megérteni, hogy lopott. Ez Claude Morillot, aki nem ismer ellentmondást, csak szeret és pusztul az emésztő tűzben, mely egész valóját eltölti, de többé nem talál viszonzásra.

A Nászinduló meséjét röviden kiegészítjük azzal, hogy Grace és Claude Párisban kezdik meg életüket. Grace régi barátját, Susannet kéri meg, hogy Claudénak állást szerezzen. Susanne férje, Lechatellier gyáros alkalmazza Claudert aki Grace al egy garniban lakik. Lechatelliernek megtetszik Grace. A gyáros abból indulva, hogy Grace könnyelműen megszökött egy szegény zongoramesterrel, szerelmi ajánlatot tesz Gracének, aki komoly méltósággal utasítja el magától a csábítót. Váratlan fordulat történik. Claude kétszáz frankot lop Lechatelliertől, hogy zongorát vehessen Gracének. A lopás kitudódik. Claude kétségbeesetten vergődik, de Gracének már nincs hozzá vigasztaló szava. Grace el is megy vendégeskedni — Lechatellierekhez. A gyáros válogott figyelmességekkel halmozza el Gracet. A társaság suttogni kezd, végre Susanne egyenesen Gracéhez fordul: felvilágosításért. Hivatkozik régi barátságukra, arra a jóra amit Claude

érdekében tett, kéri Gracet, hogy ne dulja fel családi boldogságát, ne bígyjen férjének, aki lobbanékony, szerelmes természetű. Grace megnyugtatta Susannet, éjszaka, lopva hagyja el Lechatellier házat, éppen akkor, mikor a gyáros, aki előbb szerelmet vallott neki és most találkára várja. Párisba siet Claudehoz. Lechatellier nyomban utána érkezik és éppen szerelméről beszél, mikor belép Claude. A szegény fiú mindennel tisztában van, Lechatellier távozik. Claude zokogva sirja el bánatát Gracének, aki megnyugtanni igyekszik. Boldog képet fest neki a jövőről, arról a boldogságról, mikor már hárman lesznek, ők ketten és a gyerek, aki már utban van. Claude megnyugszik, mosolyog és zongorához ül. Beethoven Nászindulóját játsza. Grace lopva megy át a szomszédszobába. Egy dörrenés. Grace agyonlőtte magát. A Nászinduló tetteme el Claude boldogságát.

Végtelenül megható a Nászinduló befejezése. Ha a szerző minden mástól eltekintve az érzékenyebb lelkekre akart hatni, ez mindenben sikerült neki. Alig akad valaki, aki érzéketlenül nézné végig szegény Claude Morillot tragédiáját. A hatás a gyengébb előadás dacára is nagy volt.

Föltétlen elismerés csak *Delly Lajosnak* (Claude Morillot) juthat ki. Egész lelkét, minden érzését belevitte ebbe a szerepbe. Talán túlságosan patológiusan játszott, de ez olyan hiba, melyet a nagy ambícióval lehet megmagyarázni és ez még dicséretére is szolgál. Nyílt színen is megtapsolták. Igazán szép, hatásos alakítás volt. *Kápolnay Juliskától* (Grace) sok igaz hangot hallottunk. Játéka nélkülözötte a túlzásokat és egészben élvezetes alakítást nyújtott. *Keszler* (Lechatellier) pöz nélküli udvariójával tetszett. *Novák Irént* (Susanne) egyik hatásos beszédeért nyílt színen is megtapsolták. *Szilgyi Berta* (Madame Plessans) lehet, hogy túlzott ambícióból, lehet, hogy utasításra, de kis szerepében olyan lehetetlent produkált, hogy a közönség csak kacagással tudta honorálni művészi vállalkozását. *H. Harmath Józsa* a feminista Almée kis szerepében s. épen beszélt.

A darab nagy sikert aratott és bizonyos javításokkal műsoron is maradhat. *H. G.*

* Madarász. Tizenöt év előtt Postás Milka és Ádám lázba ejtették a színház közönségét. Ez a bájos zenéjű Milöcker operette, amelyből sok újabb szerző merített inspirációt, sőt egyebet is, az utóbbi években teljesen leszorult a műsorról. Holnap és holnapután eleveníti fel az aradi színház, amely a jelenkor operettermesztésének vigasztalan sivatagjáról egészen helyesen menekszik a múlt évtizedek virágos mezejére. Kétségtelen, hogy a feltámadás a diadal jegyében történik. A fülbemésző melódiák hosszú füzére frisse, üdén csendül meg. A szereposztás kiünö. Fejedelmű: Wlassák Vilma, Milka: Kállay Jolán, Adeaida: Benkőné, Ádám: Hunyady, Csörsz báró: Szathmáry, Szaniszló: Faludy, bíró: Ladiszlai, a két dékán: Leövey és Horti.

* Kócián Zágrábban. Az Agramer Zeitung e hó 5 iki számában a következő tudósítást közli Kócián ottani hangversenyéről. Telt ház előtt játszott tegnap Kócián, a mesteri hegedűművész. Az itt gyakran hallott és dicsérettel elhalmazott művész, kinek játéka a kiváló technikai előnyök mellett, szokatlan nagy bensőséget tanúsít. — három év óta nagyot, igen nagyot haladt. Különösen ez a bensőség helyezi egyetlen versenytársára Kubelik fölé. Mert igaz, hogy ennek művészete elérte a technikai tudás csaknem legmagasabb fokát, ámde itt meg is állott. Kócián sokkal hatásosabban, művésziesebben, muzikálisabban játszik és ez magyarázza meg a ze-

nei körök mind nagyobbodó elismerését. Tegnap ismét extázisba hozta repertoárjával, boszorkányos technikája által a természet zsufolásig megtöltött közönséget. Különösen krisztálytisztaság október 11. keltette óriási bámulatot. Programját a nagy tetszésnyilvánítások hatása alatt folytonos ráadásokkal kellett kibővítenie. Kócián partnere, Veselsky önmaga számaival általános tiszteletet és elismerést tudott magának kivívni. Kiváló zongoraművész, ki remekül uralkodik hangszere felett.

Ajándékot mindenáron!

Az emberiség nagyapja.

Különös történet.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 10.

Megbocsásson nekünk Kiss József, ha riporterri vakmerőséggel egy egészen új mesét írunk a varrógépről. Megvalljuk, mesénknek semmi köze nincs elsősorban a — meséhez. Ami itt alább a nagyérdemű közönséget szórakoztatja, valóság és nem röpke álom, igaz történet és nem mese. Annyira nem mese, hogy a csattanója két napi fogházra átváltoztatható 20 korona pénzbüntetésben csucsosodik ki. Amiből már jóelőre érthetnek mindazok, akiknek értelem adatott.

A varrógépről szóló új mesének egyszersmind kevés köze van a varrógéphez is. Ahhoz a varrógéphez, amelyről Morris Rosenfeld, a kitűnő proletár költő megírta, hogy sohasem lesz gazdátlan, mert mindig akad verejtékező munkás, aki leül és varr és varr és varr.

És varrt és varrt és varrt tehát a mi mesebeli varrógépünk mellett H. J. szabó, aki mint ezt a nyájas olvasó most már bizonyosan sejtí, történetünk főhőse. O az, aki érthetővé teszi, miért szól ez a mesébe illő igaz történet a varrógépről.

Egy szép napon busan és tétlenül ült varrógépje mellett H. J. Ult és elgondolkodott. Eszébe jutott, hogy milyen fontos szerepet, mondhatnók hivatást tölt be ő az emberiség történetében. A ruha csinálja az embert és ő csinálja a ruhát. Hogy ez nem fölemelő érzés, azt csak a kaján irigység mondhatja a cipészekkel, akik a szabóknak esküdt ellenségei.

Az emberiség nagyapja e fölemelő érzéssel lelkében különös elhatározásra jutott. Eltökélte ugyanis, hogy meglepi egy barátját. Nem szerelmi légyotthon lepi meg, hanem születésnap ajándékkal. Ezt határozta el nemes egyszerűséggel, mert neki van szíve.

A szív azonban ajándéki nézőpontból keveset ér. A szívnek már csak a lírai költeményekben és a drámákban van értéke, ott is kevés.

Az ajándékhoz pénz, pénz és pénz kell. De a varrógép mellett nehéz fölös mennyiségű pénzt keresni. H. J. tehát az ajándékszerzés terén új utra lépett. Az egyik barátjától jogtalanul eltulajdonította az óráját láncostul és másik barátjának ajándékozta.

Ez az a merész ujtás, melylyel részben új, de részben a nagyon is kitaposott büntető utra lépett. A varrógép mellől ma beutalták a járásbírószágra és a vád következményeképpen husz korona pénzbüntetésre ítélték.

H. J. megnyugodott az ítéletben. Odahaza pedig busan borult a varrógépre, melynek ez az egyetlen passzív szerepe van történetünkben. A varrógép pedig, mert neki nincs szíve, egykedvűen zakatolt tovább és nem törődött azzal, hogy H. J. minusz husz koronával a zsebében hajtja.

EGYESÜLETI ELET.

(*) Választás a Kölcsey egyesületben. A Kölcsey egyesületben két állás van üresedésben: az alelnöki és ellenőri. Vasárnap délelőtt

fél 11 órakor lesz az egyesület közgyűlése, melyen a két állást betöltik. Az alelnökségre a jelölt Krenner Miklós dr., a főrealiskola történelem tanára, az ellenőri állásra Zima Tibor ipartestületi titkár. A Kölcsey egyesület közgyűlése a városháza tanácstermében fog lefolyni.

(*) Egy egyesület feloszlása. Az aradi kereskedő-Ifjak betegsegélyző egylete az új munkásbiztosítási törvény értelmében feloszlik. A feloszlást kimondó rendkívüli közgyűlést október 20-án délelőtt 11 órakor tartják a kereskedelmi akadémia dísztermében.

HIREK.

A siker titka.

Két képviselő a fővárosi orfeumban nagy pánikot okozott azzal, hogy revolverrel lövődözött.

A honatyá, ha jól mulat,
És ha a kedve nő, —
Revolvert ránt és vakmerőn
A padozatba lö.
Puffan a fegyver és a nép,
Az istenadta nép,
Amint az ilyenkor szokás,
Futási tőrre lép.

Azt mondják: Botrány! Már pedig
A siker titka ez:
Jól megy manap mindenkinek,
Aki revolverez.
Aki e titkot ellesi,
Az a zö'd ágra jut:
Puffogat egyet és a nép
Rögtön utána fut.

—zab.

Egy gyorsvonat katasztrófája.

Osszeütközött vonatok.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, október 10.

A főváros határában, közel Erzsébetfalvához ma délben borzalmas vasuti szerencsétlenség történt. A Soroksári-ut 158. szám alatt levő fegyvergyár előtt, ahol a sín pár élesen fordul, a Zimonyból jövő 903. számú gyorsvonat beleszaladt egy a keleti pályaudvarról kirobogott tehervonatba. Az összeütközés oly óriási erővel történt, hogy a két mozdony izzé-porrá tört, a gyorsvonat első kocsija szétzúzódott, több utas életét vesztette és számosan megsebesültek. Lángbaborult a pályatest melletti fahid és a mozdonyok is, amelyeknek oltására a fegyvergyár tűzoltóin kívül a budapesti tűzoltótestületek is kivonultak.

A szerencsétlenség hírére hat mentőautomobilon kivonult 30 mentő 80 hordágygyal s a ferencvárosi pályaudvarról is nyomban két mozdonyt küldtek orvosokkal és mentőszerekkel.

A vasuti katasztrófa, amely déli 12 óra 55 perckor történt, nagy rémületbe ejtette a fővárost, mert az első hírek tömeges emberhalálról szóltak. Később aztán megjött a hivatalos értesítés, amely szerint három halottja van a balesetnek: Pfaler Róbert lakatos, akit a gyorsvonat fékező fülkéjében ért a halál, Feikler Antal, a tehervonat vonatvezetője és Szamosi István, a tehervonat fűtője, akinek holttestét még nem találták meg. A súlyosan sebesültek névsora a következő: Vigh István fűtő, Szekeres Gyula mozdonyvezető, Berta István postaszolga, Knöpfelmacher Ignác szeszgyáros, akiket a Szent István-kórházba szállítottak. Könnyebben

sérültek meg: Reinicz Oszkár hivatalnok, Jedviga Bonakovski, Scheim Ferenc, Czuczor Péter, Kovács István, Horcskó Sándor, Krisztea Radoszláv, Kruhel Atanáz, Bokor Róbert és neje, Kalmár Mihály, Stefanovits Milán dr. orvos, Kaiser Pál dr. ügyvédjelölt és Makrai Teofil mérnök.

Délután kimentek a szerencsétlenség színhelyére Andrassy Gyula gróf és Hadik János gróf, Ludwigh Gyula és Kotányi Rezső máv. igazgató, továbbá a vizsgálóbíró, aki nyomban kihallgatta mindkét vonat személyzetét. A katasztrófa okát még nem tudni. Este 6 órára sikerült a tüzet eloltani. A két mozdony egészen egymásba juródott és oldalvást a töltésnek esett. Vasuti munkások és tűzoltók késő éjjelig dolgoztak a pálya helyreállításán, amely azonban egy-két napig is el fog tartani.

— Ki fizet? Budapesti tudósítónk jelentí: Amikor a szociáldemokraták küldöttsége a parlament folyosójáról elvonult, Gál Sándor odaszólt a küldöttségnek:

— Ki fizet ezeknek?

Bokányi Dezső erre odafordult Gálhoz és a következő szónoklatot tartotta:

— Miféle perfid gasság ez? Azt hiszi ez az ember, hogy az immunitás mentesíti attól, hogy fölképelm? Azt hiszi, hogy mi is olyanok vagyunk, mint ők?

Gál Sándor megdöbbenve bocsánatot kért és azt mondta, hogy őt félreértették, mire Bokányi is visszaszívta a kilentését.

— Az autobus Békésmegyében. Az alakulás alatt álló békésmegyei automobil-társaságnak sikerült elérnie azt, hogy Aradváros a tulajdonát képező automobil omnibuszok egyikét, próbajarat és bemutatás céljából átengedje a békésmegyeieknek is. Eleintén úgy tervezték, hogy az autobuszt folyó hó 5-én és 6-án mutatják be a békésmegyei polgároknak. Ez a terv azonban meghusult, mert a monstruozus kocsi Aradra való megjelenése után ki kellett takarítani s ezért a gépezetet teljesen szétzedték. A takarítás és az újrafölserelés munkája több napig eltartott. Most azonban már teljesen készen vannak azzal s így misem akadályozza többé a békésmegyei utat. Aradváros automobil-omnibusza szombaton reggel indul az aradi városházától Kisjenőn keresztül Békéscsaba felé. Gyulán ezen a napon tartják a szanatóriumi közgyűlést s a vendégek egy részét automobilon viszik a szanatóriumba. Azután a városba tér vissza a kocsi s a főbb utvonalaikon egynehányszor végihalad. Békéscsabára délelőtt 11 óra tájban érkezik meg s itt délután 1 órától 2 óráig próbameneteket tart, majd 2 órakor Kondoros községen keresztül Szarvasra vezeték. Vasárnap reggel Szarvasról Kunszentmártonba mennek, rövid pihenés után Békéscsabára térnek vissza. Pénteken este a gyorsvonattal egy békéscsabaiból álló társaság Aradra fog utazni s vissza már automobilal mennek.

— Andrassy az alkotmánybiztosítékokról. Fővárosi tudósítónk táviratozza: A mikor ma délben a szocialista küldöttségek okozta izgalom lecsillapult, a folyosón körülvették Andrassy Gyula gróft, aki a közigazgatási bíróság és az általános választói jogról beszélgetett több képviselővel. Elmondotta, hogy a közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztése nevezetes és modern reform lesz. Arról, hogy a választói jog titkos, vagy nyílt lesz-e, nem nyilatkozott. Azt azonban sejtette,

hogy a szavazás decentralizálva, községenként fog történni.

— Halál a ravatal mellett. Temesvárról táv-iratozzák: Néhaj *Petruss* József dr. ügyvéd, az Első Temesvári Takarékpénztár volt vezérigazgatójának ravatala mellett, tegnap délután mélyen megrendítő gyászeset érte a már amúgy is mélyen sujtott *Petruss*-családot. *Szöllősy* István gödöllői királyi közjegyzőt ugyanis, akinek felesége a megboldogult *Petruss* József dr. ne jének huga, táviratilag értesítették sógora hirtelen haláláról. *Szöllősy* nejével, született karánsebesi *Rácz* Arankával még a tegnap délutáni gyorsvonattal megérkezett Temesvárra, hogy részt vegyenek a temetésen és hogy az özvegynek oldala mellett lehessenek ezekben a nehéz órákban. Amikor a kocsi a halottas ház előtt megállt, *Szöllősyné* alig tudott a kocsirol le szállani. Mindenki azt hitte azonban, hogy a fájdalom gyengítette meg. Szívzaggató jelenet következett a halottasházban. A két nővér percekig némán, egymást átölelve görcsösen zokogott. Csak nagynehezen tudták őket szétválasztani. Ekkor aztán *Szöllősyné* nővére és férje társaságában átment a ravatalos szobába és amint megpillantotta a ravatalt, *szívéhez kapott, összeesett és néhány percnyi szenvedés után meghalt.*

— Mulatnak a honatyák. A népjogok őrei és Magyarország törvényhozói megint mulattak. Még pedig úgy, ahogy sem francia, sem angol képviselők nem tudnak mulatni. Ilyent csak magyar képviselők produkálhatnak, azok közül is csak olyan zseniális emberek, mint *Kun Árpád* és *Korda Andor*. A nagyságos urak ugyanis — amint fővárosi tudósítónk jelenti — tegnap éjjel a fővárosi orfeumban tartottak próbát képviselőházi munkásságukból. Gáncs és félelem nélküli lovagok módjára revolverükből belelőtték a padlóba. Az orfeumban nagy pánik támadt, a rendőrök közbeléptek, de hát a mentelmi jog az mentelmi jog. És a mentelmi bizottság kollegialis szeretetének hála, talán nem is lesz a dolognak folytatása.

— A temesvár-aradi menetrend. Egyik temesvári lap írja: Jelentettük már, hogy mozgalom indult meg a temesvár-aradi vasuti menetrend megváltoztatása végett. A mozgalom intézői kérvényüket magának *Kossuth Ferenc* kereskedelemügyi miniszternek küldték fel s megkérték az érdekelt vidék országgyűlési képviselőit, hogy a kérvényt szóbelileg támogassák. A kívánságuk, hogy a jelenleg délután öt órakor induló vegyes vonat egy fél órával előbb, az este tíz órakor Temesvárról induló személyvonat pedig másfél órával későbbben indíttassék. — Ez esetben *Buziás* és *Módos* felől Aradra igyekvő utasok se maradnának annyiszor le, mert most bizony sokszor megtörténik, hogy az Aradra induló vonat nem várja be a *Buziás* és *Módos*ról érkező vonatokat.

— A feljelentett építőiparos-szövetség. Mikor az aradi építőiparosok szövetsége és a munkások között legnagyobb volt az ellentét és a harc, *Braun N. Antal* aradi kereskedő följelentést tett a polgármesternél, az építőiparosok szövetsége ellen, mert szerinte a szövetség terrorizmussal gyűjti tagjait és tőlük az alapszabályokban meghatározottnál nagyobb tagsági díjat szed. A följelentésre Aradváros polgármestere a következő határozatot hozta: „Tekintve, hogy az aradi építőiparosok szövetsége ellen *Braun N. A.* aradi kereskedő felje-

lentése folytán 2980. sz. határozatommal elrendelt vizsgálat befejeztetett és a vizsgálat során megállapított, hogy *Braun N. A.* feljelentésében foglalt azon panasz, hogy az aradi építőiparosok szövetsége tagjait terrorizmussal gyűjti s hogy tagjaitól az alapszabályokban megállapítottnál magasabb összegű beiratási és tagdíjakat szed, *nem felel meg a valóságnak*, mert a szövetség működése a jóváhagyott alapszabályoknak és az annak alapján készített ügyviteli szabályoknak megfelel, ennél fogva az az aradi építőiparosok ellen elrendelt vizsgálatot megszüntettem.”

— Román rablók a határon. Lugoról jelentik: Az orsovai járásban fekvő *Tufir* község határába Romániából rablók törtek át és a községből néhány kilométernyi távolban legelő 15 marhát elrabolták s azt elhajtották Romániába. Ezen rablásnak előzménye az, hogy Romániából az ottani pásztorok átlegeltették marháikat a magyar határon amely marhákból azután tíz ökröt, mint csempészettét a csendőrök konfiskáltak s az orsovai főszolgabíró pedig nyilvánosan elárvereztette. Ezt megbozolandó törtek most a védtelen tufiri pásztorokra s hajtották el marháikat. A tettesek ismereteseek. A főszolgabíró közbenjárására a rablók a prefektus előtt bevallották tettüket, de az ökröket csak úgy hajlandók visszaadni, ha az elkobzott jóságokat ők is visszakapják. A tufiri károsultak a karánsebesi törvényszéknél bünvádi fejelentést tettek.

— Aradról Szegedre. A szegedi városi mérnöki hivatalban megüresedett építész állásra *Niga* János aradi műépítész is benyújtotta pályázatát.

— Megzavart színházi előadás. Szarvason az elmúlt kedden a „Kisértetek“ második felvonása alatt izgalmas jelenet rögtönzött az egyik tűzoltó. A karzatról egyszerre elkiáltotta magát: tűz van! A közönség között persze mindjárt nagy zavar lett; felugráltak és a kijárat felé tolongtak, míg aztán végre kiderült, hogy az egész csak tévedés volt. Ugyanis az „Arpád“ szálloda kéménye szikrákat hányt s ezt a toronyőr elnézve, tüzet jelzett.

— Új ügyvéd. Az aradi ügyvédi kamara *Schmidt* Sándor dr. ügyvédet Arad székhelylyel fölvette az ügyvédek lajstromába.

— Postaügynökség Mikalakan. A nagyváradi postaigazgatóság Mikalakan postai ügynökséget szervezett és annak vezetésével *Szabó György* állami igazgató-tanítót bízta meg, aki a megfelelő vizsga letétele után veszi át a vezetést.

— Rovarpor, bolhák, legyek, poloskák, svábol ellen leghatásosabb *Vojtek* és *Weisz*nál. 201

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Az Aradhegyaljai Szőlősgazdák Egyesületének közgyűlése Folyó hó 8 án délelőtt tartotta az Aradhegyaljai Szőlősgazdák Egyesülete Mérésen, az állami vincellér iskolánál második rendes évi közgyűlést. A közgyűlés 10 órakor vette kezdetét *Szabó Zoltán* egyesületi elnök elnöklése alatt, aki üdvözlővén a megjelenteket, a gyűlést megnyitotta.

A napirend előtt felszólalásra jelentkezett *Buja* Sándor választmányi tag, aki felemlítette, hogy az államvasutak üzletvezetősége a Radna és Arad között közlekedő két rendes tehervonaton három évvel ezelőtt életbe léptetett személyszállítást tekintettel az Aradhegyaljai motoros vasut üzembe helyezésére — be akarja szüntetni. Kívánatosnak tartaná, ha az egyesület elnöksége az üzletvezetőségnél közben

járna és kieszközölné, hogy az említett tehervonatokon a személyszállítás továbbra is fenn-tartassék.

Szabó Zoltán elnök a felszólalásra válaszolva kijelenti, hogy az egyesület e végből már átrít az üzletvezetőséghez, amit a közgyűlés helyeslőleg tudomásul vett.

Ezután a megbízatás lejártá folytán megüresedett elnöki és három alelnöki állásnak, továbbá 30 igazgató választmányi és 3 számvizsgáló bizottsági tagsági helynek újabb három évre való betöltése következett.

Megválasztottak elnökké egyhangulag ismét *Szabó Zoltán*, alelnökké: *Halmai Andor*, *Domány József* és *Szathmáry Gyula*, új választmányi tagokul *Jausz Oszkár*, *Schill József* és ifj. *Nachtnébel Ödön*, számvizsgáló bizottsági tagokul: *Kilényi János*, *Bódy Bódog* és *Steiner Ferenc*. Ezután elnök indítványára *Kosinsky* Viktort és *Szilvássy Gézát* az egyesület tiszteletbeli tagjaivá választotta a közgyűlés.

Jausz Oszkár indítványára elhatározatott, hogy az egyesület az Aradhegyaljai motorosvasut igazgatóságától kérni fogja a barackai kiérőnél egy várócsarnoknak a felállítását.

Szabó Zoltán az egyesület elnökévé való újbóli megválasztatásáért köszönetet mondva a közgyűlésnek, főbb vonásokban ismertette az egyesületnek a jövőben kifejtendő működési programját, amit a közgyűlés helyeslőleg vett tudomásul.

(=) Országos tenyészbarmfivásár Aradon. Az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület által folyó évi november hó 6-án és 7-én Aradon rendezendő országos tenyészbarmfivásár iránt a gazdák körében ismét igen élénk érdeklődés mutatkozik, s az eddigi bejelentésekből ítélve, ezen barmfivásár most is igen nagy arányúnak és sikeresnek ígérkezik, annál is inkább, miután a kincstári jószágfelügyelőség a telepes községek részére szükséges mintegy 1200 darab nemes barmfit első sorban tudvalevőleg Aradon óhajtja beszerezni. A bejelentési határidő október hó 20-án jár le, s ezen határidőn tul érkező bejelentések már nem lesznek figyelembe vehetők. Bejelentési ivateket a vásárt rendező gazdasági egyesület kívánatra bárkinek küld.

A KIADÓHIVATAL ÜZENETEI.

Házassági híreket csakis előfizetőinknek hozunk díjtalanul. A beküldöttnek díja két korona, amely összeget méltóztassék hozzánk betülden.

Gyengeséget,

akár szervezeti fejletlenségéből, akár betegségéből származnék, gyorsan gyógyít a SCOTT-féle Emulsio, melyet tökéletes táp-gyógyszernek lehet nevezni, mert rendkívül hatásos a gyógyereje, s emellett

izletes és könnyen emészthető.

A legmakacsabb beteg is gyorsan hozzászokik a 3995

SCOTT-féle Emulsióhoz, mely a leggyengébb gyomornak sem okoz nehézségeket.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 60 fill.

Kapható a gyógytárakban.

Az emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer végigjegyét — a halászt — kérjük figyelembe venni.

Lechner és Fleischer
Arad, Szabadság-tér 17.
Aradvárosi és megyei telefon 475. szám.

**Néhány napig
maradék
elárusítás!**

Öltöny szöveteket
leszállított árban 772
árusítunk.
Nagy megtakarítás! Szolid kiszolgálás!

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testet, megvédi a köhögést, vándorok, éjjeli izmokat.

Tüdőbetegségek, hurutok, szárazköhögés, skrofulozis, influenza
ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlja.

Mint hogy értéketlen utazásokat is kínálnak, kérjen mindenképp „Roche” eredeti orvosságát.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

„Roche”

Kapható orvos rendelésre a gyógyszerárúházban. — Az utazásokat 4—5 koros.

Budapest áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, október 10.

Kínálat és vételkedv mérsékelt. Elkelt 20,000 méter-mássa 25 fillérral magasabb áron.
Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli sáflát	5 órai sárlát
Buza 1908. áprilisra	12.50—12.51	12.44—12.45
Buza októberre	11.92—11.93	11.84—11.85
Zab októberre	7.91—7.92	7.88—7.89
Rozs októberre	10.28—10.27	10.24—10.25
Tengeri 1908 májusra	6.94—6.95	6.93—6.94

Zárul 6 órakor:

Osztrák hitelrészvény	649 —
Magyar hitelrészvény	765 75
Osztrák-magyar államvasuti részvény	667 —

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Október 10 —

Magyar elsőrendű: Oreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül sulyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül sulyban 130—132 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő sulyban 132—134 fillérig; könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő sulyban 14—138 fillérig.

Szerbiai: Nehez páronként 260 kilogrammon felül sulyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig.

Sertéslétszám: Október hó 7. napján volt készlet 36.225 darab, október hó 8. napján felfajtatott 449 darab, október hó 8. napján elszállított 500 darab október hó 9. napjára maradt készletben 36.174 darab.

A hízlalt sertésüzlet irányzata: Csöndes.

Nemzeti Színház.

B) bérlet. B) bérlet

Pénteken, 1907. évi október hó 11-én:

A madarász.

Operette 3 felvonásban. Irta: M. West és L. Held. Zenéjét szerző: Zeller Károly.

SZEMÉLYEK:

Mária	Wlassák V.	Postás Milka	Kállai Jolán.
Adelaida	Benkőné P.	Schenk báró	Ladiszlai J.
Ceórsz báró	Szathmári A.	Jutva	Kun Irén.
Szaniszló gróf	Faludi K.	Karku	Horti Sándor.
Adám	Hunyadi J.	Sarsu	Leóvei Leo.

Kézbevevő 7 és fél órakor.

IDEGENEK ARADON.

— Október 10. —

Központi szálloda. Krausz Emil igazgató Budapest. Schell Ernő báró huszárfőhadnagy Debrecen. Popoviciu J. C. magánzó Braila. Manulescu György jószágigazgató Craiove. Popescu Demeter intéző Braila. Popoviciu György erdőmérnök Craiove. Medeasz Eremia dr. ügyvéd Butyin. Menczer Lipót megyei főpénztárnok Bankeve. Miklós Jenő igazgató Budapest. Kasparik Frigyes magyar osztrák banktisztviselő Bécs. Zergenyi Arthur magyar osztrák banktisztviselő Budapest. Pauks Albert mérnök Budapest. Valerian János vállalkozó Világos. Arzt Zsigmond utazó Bécs. Braun Bernát utazó Fiume. Grün Izidor utazó Budapest. Politzer József kereskedő Szeged. Bugárszki Sándor kereskedő Szeged. Neuvalder Hugó utazó Bécs. Sándor Gyula utazó Budapest. Winkler Ernő utazó Budapest. Eiferman Miksa utazó Eperjes. Falk Antal utazó Debrecen. Funk Imre utazó Szabadka. Krooker Pál utazó Budapest. Rónai Frigyes utazó Budapest. Lust Armin utazó Budapest. Stern Henrik bányatulajdonos Budapest. Feigl Miksa utazó Bécs. Nánai Tódor utazó Bécs. Kökényessy Imre igazgató Bécs. Kopper Károly mérnök Bécs. Schwarz Adolf utazó Budapest. Glasner Ede utazó Bécs. Popper Nándor utazó Szeged. Günsberger Ignác utazó Ujvidék.

Fehér Kereszt-szálloda. Fejér József nagybirtokos és családja Seprős. Ujhelyi Kálmán nagybirtokos és neje Budapest. Schönfeld Mihály cégjegyző Nagyvárad. Szőlési Imre birtokos és neje Debrecen. Deutsch Oszkár borkereskedő Ostran. Gargya István gyógyszerész Battonya. Bettelheim Ottó mérnök Budapest. Szilass Nándor mérnök Budapest. Kelemen József mérnök Budapest. Hoffmann Sándor dr. orvos Budapest. Somogyi Dezső bérlő Nemsova. Rábel József és neje Hátszeg. Fein Oszkár kereskedő Alvinc. Hensch Oszkár igazgató Grác. Pója Alajos állami hivatalnok Abrudbánya. Kiss István pénztárnok Zombolya. Lovass Mihály igazgatóhelyettes és családja Petrozsény. Gerbert Ede gyáros Bécs. Czinner Sándor kereskedő Békéscsaba. Schwartz Henrik és neje Orosháza. Hensch József gyáros Prága. Hevesi Árpád gazdatiszt Nagyvárad. Lukács Adámné igazgató és családja Resica. Dallas Sándor birtokos Szabadka. Galte Mihály vendéglős és neje Dálya. Roth Adolf borkereskedő Ostran. Deutsch Adolf borkereskedő Ostran. Tarján Vilmos osztályfőnök Budapest. Asztalos Emil Hamburg. Rothfeld Mór utazó Budapest. Mayer Vilmos utazó Budapest. Haas Hugó utazó Budapest. Hirsch Miksa utazó Budapest. Herczog Dezső utazó Budapest. Guttman Viktor utazó Budapest. Salamon Dezső utazó Budapest. Benedek Farkas utazó Budapest. Tschek Antal utazó Bécs. Lövi József utazó Bécs. Schulhof Ede utazó Bécs. Radó Lipót kereskedő Karánsebes.

Vass szálloda. Friedman Mór utazó Zombor. Keresztszeghy Ander mérnök Nagyvárad. Reinitz Mór kereskedő Arad. Süle Mariska pénztárnok Petrozsény. Adorján Ignác kereskedő Budapest. Mahr Rezső gazdatiszt és neje Lippa. Suhajda Ferenc utazó Budapest. Grossz Henrik utazó Budapest. Vodjaner Béla utazó Budapest. Suszter Jenő hivatalnok Piskitelep. Frank Ignác utazó Budapest. Volgemuth Jónás utazó

Bécs. Sebsey Aladar birtokos Zsolna. Alföldy Emil utazó Budapest. Szeles János igazgató Balesd. Hofbauer Ede utazó Budapest. Schneider Géza utazó Budapest. Schönbrun Alfréd utazó Bécs.

NYILTTER.*

Kócián Jánoszláv,
világhírű hegedűművész

f. é. október hó 13-án, d. u. 5 órakor
VESELSKY zongoraművész közreműködésével
tartja

hangversenyét

a FEHÉR KERESZT szálló nagyertermében.

Műsor:

1. *Wieniawsky*. Hangverseny. D.-moll, 23. mű
  - a) allegro moderato
  - b) románc
  - c) finale á la zingara Kócián.
2. a) *Beethoven*. Andante, F dur
b) *Schubert Fischhof*. Tanczene „Rosamunde”-ből Veselsky.
3. *Kócián*. Trois piéces d'impression
  - a) Méditation du soir
  - b) Intermezzo pittoresque
  - c) Hymne au printemps (kézirat, első előadás) Kócián.
4. *Sarasate* Cigánydalok Kócián.
5. a) *Nesvera*. Serenade
b) *Chammade*. Arabesque
c) *Wieniawsky* József. Valse de Concert, 3. mű Veselsky.
6. *Paganini* J. palpiti. Kócián.

Jegyek válthatók 6, 4, 3, és 2 koronájával és diák-jegy 1 kor. 20 fillérral KERPEL IZSÓ könyvkereskedésében, (Andrássy-tér 20. sz.) és a hangverseny előtt a pénztárnál. 2281

Kiadó bolthelyiségek.

A volt JAPÁN kávéház egészben vagy részekre elosztva

bolthelyiségeknek

kiadó.

Értekezhetni a háztulajdonossal Szent László-utca I. sz. a.

Berliner gyermek kabátok,

fejkötők, sapkák, cipők és keztyűk, valamint gyermek alsóingek, nadrágok és öltönyök.

Valódi Benger-gyártmányu dr. Jäger tanár-féle

gyapju alsó-ruházat

férfiak, nők és gyermekek részére,

ugyszintén minden fajta

harisnyák, elismert legjobb minőségben, legnagyobb választékban, feltétlen olcsó szabott árak mellett

Bársony Andor harisnya-nagykereskedésében, Arad, Szabadság-tér 17. sz.

Október 15-ikétől kezdve

hizott csirke, kappan és tyuk, élve vagy kopasztva kapható, 25-ikétől pedig hizott liba és ruca is kapható szintén élve vagy kopasztva az Eötvös-tanyán. — Kivánatra házhoz szállítatik. Vidéki megrendelés utánvét mellett eszközöltetik. Megrendelések már most elfogadhatók.
2345

Egy jó karban levő 2 lóerős

gázmotor

jutányos áron eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Nagymennyiségű

maculatura

jutányos áron

eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Zálogtárgyak elárverezése.

Közhirre tétetik, hogy az összes 1907. július hó végéig lejárt tárgyak, melyek a kitűzött határidőig ki nem váltatnak 1907 évi október hó 17-én d. e. fél 9 órakor

ékszerek és ingótárgyak

nyilvános árverés utján, egy hatósági kiküldött jelenlétében, a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett eladatnak.

Amely árverésre a résztvenni szándékozó közönség teljes tisztelettel meghívatik. 2400

Hosszabítások nem eszközöltetnek.

Farkas Streicher J.

zálogköcsönintézője

ARADON, Lázár Vilmos-utca.

Iroda szolgál

ki már hasonló minőségben működött keresetlik. Ajánlatok Iroda szolgálá jellegére a kiadóhivatalba küldendők.

Faeladási hirdetmény.

Az aradmegyei Válemáre községbeli volt urbéres közös birtokosok tulajdonát képező erdőnek a természetben kellően megjelölt mintegy 47.7 kat. holdnyi részén levő 5643 tömör köbméterre becsült tölgy, cser és bükk fakészlet a m. kir. földmívelésügyi miniszter ur 1906. évi 93285 sz. engedélye folytán, az 1907 év november hó 6-án délelőtt 10 órakor kezdődőleg Jószáshely községhez tartozó irásbeli zárt ajánlatok benyújtásával egybekötött nyilvános szóbeli árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár a hivatalosan megállapított 26360 k. (huszonhatezerháromszázhatvan) korona. Bántpénz 2636 korona.

Kellően leragasztott (pecsételt) és a bántpénzzel (készpénzben, vagy óvadékképes, névértékben számított magyar értékpapirban) ellátott zárt ajánlatok a szóbeli árverést megelőzőleg nyújtandók be az árverelő bizottság elnökénél; az árverés napját megelőzőleg érkezőleg megküldhetők a jószáshelyi körjegyzőhöz. (u. p. Gurahonc.)

Utóajánlatok nem fogadhatók el.

A részletes árverési és szerződési feltételek Jószáshely községhez tartozó irásbeli részén, Válemáre község birájánál és az aradi m. kir. állami erdőhivatalnál tekinthetők meg; kívánatra megküldetnek.

Válemáre, 1907. október 4.

2396

Urbéresek elnöke.

DISZMŰMUNKÁK
MONTIROZÁSOK
IRÓMAPPÁK.

ARADI NYOMDA
RÉSZVÉNY TÁRSASÁG
KÖNYVKÖTÉSZETE

Aradi és csanádi vasutak palotája

NYOMDUK A LEGMODERNISBOK
PERKEL FELSZERELT

KÖNYVKÖTÉSZEINKET,
HOL A LEGEGYSZERŰBB BEKÖTÉSŐK
FOGVA A LEGFÉNYESEBB NYOMDÁK
DISZKÖTÉSÉKET TUDJUK KÉSZÍTENI

DISZDOBOZOK
FÉNYKÉPTARTÓK
HMATÓR KÖTÉS.

Uj üzlet!

Uj üzlet!

Női kosztüm ruha szövetek, selymek, blouz bárso.
yokat, delainokat, barehet és flareleket valódi szepes-
ségi vásznak, asztalneműeket, függőny és szőnyeget, csipke
ruhákat, ág takarókat, függőny és szőnyeget, csipke
és diszárúkat, harisnyákat, esőernyőket és szabó
kellékek nagy választékban kap-

Halász
Henrik

olcsó
női divatruhákra

A nagyérdemű vásárló hölgyközönség figyelmé-
be ajánlom, hogy az őszi idényre ujdonságokkal
felhalmazott árraktáramat megnyitottam és bámulatos
árakban rendelkezésére bocsájtom.

Arad,
Andrássy-tér
22. szám.

2815

Uj üzlet!

Uj üzlet!

Fogorvosi

és

fogtechnikai műterem.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy Aradon, József főherceg-ut 1. sz. házban

fogorvosi és fogtechnikai

műtermet nyitottam, a hol minden a szakmába illő műtéseket pontosan és és jutányosan végzek.

Kiváló tisztelettel

VAJDA BENŐ

1572 fogorvos.

Permetező javítások elfogadtatnak.

M. kir. szabadalmazott

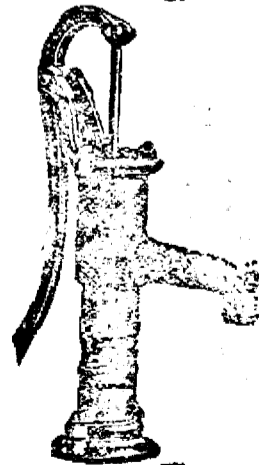
Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű gummi csövek legolcsóbb gyár-árakon.

A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, a szőlő magvak, héjak és egyéb tisztátalanságok azonnal továbbittatnak, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem ronthatja, a gépezet jó működéséért 8 évi jótállás, ingyen javítás

Tüzi fecskendők

olyó szelepekkel. Közönségeknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros viz használatánál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működéséért 8 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egységes csavarok és a legjobb minőségű belső

gummirozott, kendercsövek a legolcsóbb árban.

Kutak

a hozzávaló csövekkel olcsóbbak és jobbak, mint bármely bel- vagy külföldi gyárban.

Hönig Otto

m. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő és szivattyu készítő. 290

Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

Városi hirdetmények.

545—1907. g. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a régi vágóhid épülete egy részének átalakítása iránt folyó évi október hó 21-én d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási ár: 1598 korona.

Bánatpénzül leteendő kikiáltási ár 10%-a készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtésen csak írásbeli ajánlatokkal lehet részt venni.

Az írásbeli ajánlatok lezártan nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz letételére vonatkozó pénztári jegy mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a 104. sz. szobában az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági székeének 1907. évi október hó 7-én tartott üléséből.

Kiadta:

Zubor Andor, s. k. aljegyző.

30142—1907. sz.

Hirdetmény.

Az 1907. évi szeptember hónapban engedélyezett italmérések várható forgalmáról az aradi m. kir. pénzügyőri biztosság által küldött összeírási jegyzék 13 darab ívét az állami jövedékről szóló 1899. XXV. t.-c. 17. §-a és az erre vonatkozó utasítás 17. §-a értelmében 1907. évi október hó 14-től számítandó 8 napra a városi fogyasztási adófelügyelőségnek közszemlére azzal tesszük ki, hogy azokat az érdekeltek, névszerint Burza Testvérek, Schwarcz Gáborné, Keresai Sándor, Benyovszky Károly, Weisz Adolf, Horváth Sándor, Jarischa Mihályné, Mihályi Gyula, Pintér János, Dávid Vilmosné, Bildhauer Lajos, Kóhalmi Béla, Tóth György, kik italmérési engedélyt kaptak, nemcsak megtekinthetik, hanem az azokban kitüntetett forgalmi adatokra nézve úgy nevezettek, mint az aradi kereskedelmi testület és az ipartestület is nyújthatnak be a fentebb jeizett idő alatt a városi fogyasztási adófelügyelőségnek észrevételeket.

Arad, 1907. évi október hó 4.

A városi tanács.

544—1907. gsz.

Árverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a házi szemét kotrási jogának 1908. évre leendő bérbeadása iránt folyó évi október hó 14-én d. e. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási-ár: 1500 korona évi bér.

Bánatpénzül letendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban a városi pénztárban.

Az árverésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz letételére vonatkozó pénztári jegy mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a 104. sz. irodában az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági székeének 1907. évi szeptember hó 30-án tartott üléséből.

Kiadta:

Zubor Andor, s. k. aljegyző.

Arad sz. kir. város polgármesterétől.

4458—1907. pm.

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottsága legtöbb adót fizető tagjainak 1908. évre érvényes bíró s az igazoló választmány által összeállított névjegyzékét az 1886. évi XXI. t.-c. 28. §-a értelmében 1907. évi október hó 2-től 17-ig bezárólag terjedő 15 napi időtartamra Aradon a városháza tanácstermében közszemlére helyezem azzal, hogy a névjegyzék ellen a közszemlére kitétel ideje alatt felebbezésnek van helye. A felebbezés hivatalomban nyújtandó be.

Aradon, 1907. évi október hó 2.

Varjassy, polgármester.

Arad szab. kir. város rendőrkapitányi hivatalától.

3092—1907. kih.

Hirdetmény.

Közhirre tétetik, hogy Aradon, 1907. év október hó 4-ik napján egy darab pej paripa ló bitangságban elfogatott.

A tulajdonos folyó évi október hó 13. napjáig a kapitányi hivatalnál jelentkezhetik és tulajdonjogát beigazolhatja.

Ha a tulajdonjogát beigazolni képes tulajdonosa a fenti határidő alatt nem jelentkezik, az állat mint gazdátlan jószág nyilvános árverésen el fog adatni.

Arad, 1907. évi október hó 7.

Rendőrkapitányság.

Janiga A. és Társa

egyenruha és uri szabó

Arad, Andrássy-tér 8. szám,

a Minorita-palotával szemben.

Készít mindennemű

egyenruhát és uri öltönyöket

legújabb divat szerint. 2270

Jutányos árak!

Könyvkötészetünkben egy ügyes fiu

tanulónak

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Tudatosodni kéri a hirdetés alatt leve számokra hivatkozni.

Az apró hirdetések előre megfizetendők.

Valójáratlanokat teljesen ingyen ad a hirdetésüket felvevő a kiadó hivatala: József főherceg-ut 22. szám.

Telefon szám: 151.

Ezen rovatban minden szó egyszeri beiktatásának ára 4 fillér, vastagabb betűkét 8 fillér. — Cselekedet kereső vagy családnek ajánló apró hirdetés 20 szög 50 fillér, minden további szó 4 fillér. — Hirdetési levelezőlapok 50-60 fillért és 1 koronáért kaphatók az Aradon lévő helyein.

Akinek

ismeretseg biján

házastársra,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztára,
kulcsárra,
vinczellőre,
körtészre,

kulcsárnőre,
gazdasszonyra,
szakácsnőre
szobaleányra,
házi- vagy
trodaszolgára,
pénzbeszedőre
házmesterre,
stb.-re
van szüksége.

Aki

eladni kíván

butort,
songorát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,

üzletet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

Aki

bérbéadni kíván

birokkot,
házat,
vadászterületet,

házat,
telket,
kocsit,
lovat,

Aki

mindenféle vétel vagy bérbévitel céljából keresi.

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban értekezni, ha az

„ARADI KÖZLÖNY“
kis hirdetési

rovatát használja.

Téli szalonna,

perzselt, száraz, zsír és sózott hajt kapható Rauchbauer Nándornál, Ujszentannán. 2249

Keresek egy fiatal segédet

ki románul is beszél és a vegyészszakmában és rőfösáruban jár. Ajánlatok igényekkel együtt Weisz Mórhoz Székudvarra küldendők. 2399

Egy különbejárható butor: ott

utcai szoba zongora használattal 1-ső novembertől kiadó Eötvös-utca 1 szám I-ső emelet. 2398

Erdélyi nemesfajú

almát és körtét 5 kgr.-os postakosaranként bérmentve 4 kor. utánvétellel szállít Paoletto L., Beszterce. 2383

Élethossziglani állást kaphat

ügyes ember, ki vegyi gyár-készítményeit gazdáknak és viszonteladóknak elárulja. Műt mellékfoglalkozás is kitűnő. D. Hardung & Co. chem. Fabrik, Aussig Schönbrunn 3880

Egy 2 esetleg 3 szobás

kisebb lakás kerestetik, lehetőleg körutak környékén. Fürdőszoba nem okvetlen szükséges. Ajánlatok a kiadóhivatalba. 2395

Egy elsőrendű

női ruhaterembe társ kerestetik. Weitzer János-utca, Minorita-palota I. emelet, új épület. 2393

Veszek könyveket,

egész könyvtárakat, Lexikonokat, jobb folyóiratokat és hangjegyeket legmagasabb áron. — Kerpel Izma könyv- és papírkereskedése és kölcsönkönyvtára, Aradon. 356

Egy ügyes kereskedő segéd,

a ki a fűszer-, rőfös- és rövidárut teljesen érti, jó eladó, magyar, német és román nyelvet teljesen bírja, azonnali belépésre kerestetik. Irsai Samu, Világos. 2312

2 szép szoba,

előszoba, minden hozzátartozóval hirtelen beállott változás folytán November 1-re átadó. Cím a kiadóhivatalban. 2849

Angyal-utca 27. sz.lattl a

szatócs-üzlet november 1-től kiadó. Bővebbet Angyal-utca 20/a.

Helybeli

nagy részvénytársasághoz gyakornok kerestetik. Ajánlatok „Arad” jellegével a kiadóba keretnek.

Egy ügyes kereskedő segéd,

üzletvezető helyettes, vidéki fogyasztási szövetkezetnél azonnal alkalmazást nyer. A román nyelv ismerete szükséges. Ajánlatokat „Szorgalmas” jelige alatt továbbít a kiadóhivatal. 2179

Őszi salsen 1907.

most jelent meg eredeti francia blous album színes divatképekkel ára K. 1.50 kapható Ingusz I. és Fia könyv- és papírkereskedésében Arad, Telefon 517. 361

Üzlet kiadó!

Salac-utca 3. szám alatt egy üzlet nagy portállal november hó 1-től kiadó. 2373

Tisztességes

ismeretséget óhajt kötni egy fiatal vidám ur egy németül beszélő fiatal és csinos kisasszonnyal. Discretio biztosított. Ajánlatokat a kiadóhivatala közvetít. „Lustige Stunden” jelige alatt. 2389

Legolcsóbb, legjobb
bevásárlási forrás

háztartási szükségletek

fedezésére.

A J Á N L J U K.

VOJTEK ÉS WEISZ

drogueria és parfumeria nagykereskedése

341

ARADON.

Lábizzadás, hónaljizzadás

ellen meglepő jó hatású szer a Hajós-féle

általános hintőpor,

szárit, — szagtalanít.

Ára egy doboznak 70 fillér.

313

Tyúkszemétől

mindenki megszabadul a világhírű törvényesen védett Hajós-féle

ANAGALLIN

használata által. — Ára egy üvegnek 70 fillér.

„NEVER“

amerikai gummikülönlegesség, a képzelhető legjobb óvszer. 6 db egy eredeti fémdobozban 2 kor.

Poloskák kiirtására legjobb szer a Phenolsav.

Ára egy üvegnek 70 fill.

Fenti szerek valódi minőségben kaphatók:

Hajós Árpád

gyógyszerháza és gyógyvegyészeti laboratóriumában

Arad, Andrásy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.